

M. kir. szabadalmazott ing-gyár.

LATZKOVITS A.

BUDAPEST,

IV., Váci-utca 22. sz. a.

JÓZSEF FŐHERCZEG Ő FENSÉGE

UDVARI SZÁLLITÓJA.

SÁNDOR SZERB KIR. Ő FELSEGE

UDVARI SZÁLLITÓJA.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát következő legjobb minőségű uri divatcikkekben: Sima mellű, fehér chifon és színes uri ingek. — Redőzött vagy himzett mellű uri ingek. — Croisé vagy vászon lábravalók. — Jaeger ingek és alsó nadrágok. — Gyapju- és selyem-crépe és tricot alsó ruházati cikkek. — Gyapju-, Fil d'Ecosse- és selyem-harisnyák. — Vászon és francia battist zsebkendők. — Selyem cachenez és echarpe-ok. — Nyakkendőben óriási választék. — Ingmell- és kézelőgombok. — Gallérok és kézelők. — Utazási plaidék és takarók. — Angol flanel utazási ingek és sapkák. — Eső-ernyők és botok. — Glacé- és angol kötött keztyűk. — Lábtűk és vadászharisnyák. — Vidéki megrendelések jutányosan s legpontosabban teljesítettek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentre küldetnek.

2. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, JANUÁR 11.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 3 frt. Kivétel: előfizetésekre a postai postafizetés mellett a felírt összeghez a postai költség megfizetését viteldíj is csatolandó.

FEUILLET OKTÁV.

1812—1890.

Egyik legelőkelőbb s nálunk is jól ismert munkását vesztette el a francia szépirodalom Feuillelet Oktávjában, ki a múlt decz. 29-én vált ki az élők sorából, életének hetvenkilencedik évében. Még e magas korában is dolgozott, ámbar már hosszabb ideje, hogy valami újat, meglepőt, szellemének egykori öserejére mutatót többé nem várt tőle az irodalom. Ő maga is érte nem csak elhidegését annak az olvasó közönségnek, mely egykor istenítette s a tenyerén hordozta, hanem azt is, hogy tehetsége már kiadta legjobb erejét, s ő ma már csak böngész, a hol egykor oly bőségesen aratott. Szóval elérte őt is közös sorsa a soká élő s mindvégig munkálkodó tehetségeknek, a kik megérték diesőségük napjának rendes aláhanyatlását.

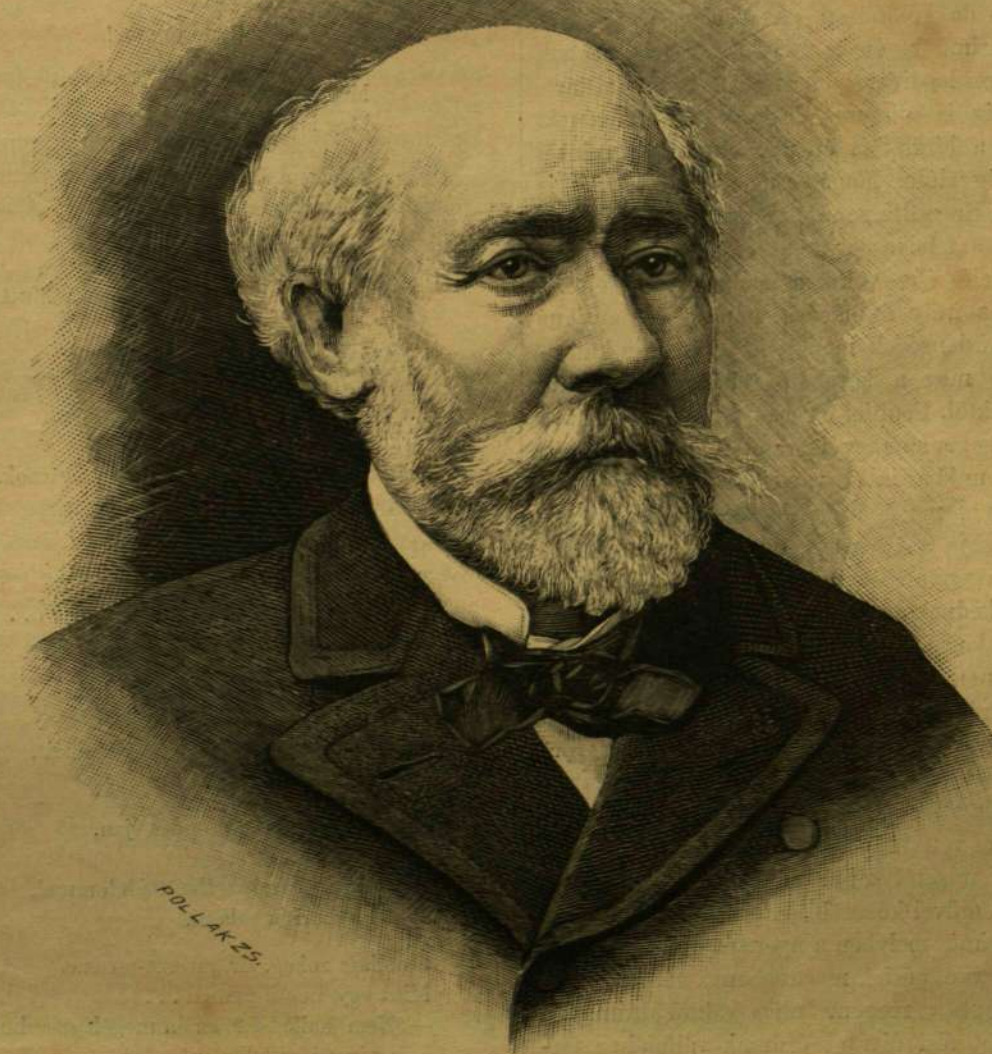
És az ő napja magasán és fényesen ragyogott. Legfényesebben a második császárság virágzásának idejében. Kedvence volt nemcsak a hölgyvilágnak, de mindenkinek, a ki az élet legszebb szellemi kedvtelése közé számítja a regényolvasást s a költészet képzeleti világába való elmerülést. Példányképe volt a finom ízlésű, előkelő, szeretetreméltó regényíróknak, de a ki azért ép oly szerencsével tudta festeni a lángoló szenvedélyt, a csábítás démoni erejét, az érzékek megittasodását, a nélkül azonban, hogy beleesett volna abba a frivol hangba, melynek a francia írók legkitünőbbjei is oly gyakran válnak rabjaivá.

Egyik megkésett bajnoka volt annak a romantikai iránynak, mely ellen oly elkeseredett háborút viselt és visel ma is az újabb realizmus iskola, elhódítva előle a tért a közönség ízlésében. És ha Feuillelet hanyatlásáról beszélünk, ezzel a körülménnyel is számot kell vetnünk, s nem egyedül a szellemi megernyedésben keresnünk a hanyatlás okát. A realizmus írtóbadat indított az olyan körök ellen, a minők a Feuillelet hősei, a kiknek nincsen árnyékoldaluk, csupa fényoldalukból állanak, érdekesek, rokonszenvesek, ellenállhatatlanok, mert tökéletesek s minden emberi és gyakran emberfölötti jó tulajdonokkal fölrüházvák; de az olyan hősnőket kételyvel fogadja, a kik odaadásukban a legnagyobb lemondásra, ideges szenvedélyességükben a legborzasztóbb egyetlenségig képesek, a kiknél a gyilkosság vagy öngyilkosság közönséges valami.

Pedig vonzó, rendkívül vonzó volt mind-ezek az alakok, kivált a hatvanas évek párisi társasága szemében, mely az élvhajász és élv-unott, a romlott és képmutató, a veszte felé hanyatt-homlok rohanó nemzedéknek oly idegizgató képét láttatá. Feuillelet regényei hizelegtek e társadalomnak, ő volt az ő nagy moralistája, a ki mindig diadalra juttatva az erényt, oly valami ritkaságot nyújtott, a miben a való élet ugyancsak szükmarkúnak mutatkozott. Ehhez járult az elegans művészet, melylyel Feuillelet közönségét elbájolni tudta. Nem volt annyira könnyed, az a megtestesült szellem, gyöngédség, és pajzanság, nem volt annyira költő, mint szellemrokona, Musset Alfréd, de nem is volt

annyira megtámadva korának kételkedő szellemétől; megvolt benne az a bensőség, melynek ama minden bensőség nélküli társadalomra okvetlenül hatni kellett, annál inkább, mivel Feuillelet romantikájának nem a sekély fenékű érzélgőség az alapja, mint számos újabb és pedig fölkapott francia regényíróknak.

Feuillelet tehetségében sok van a Musset költészetéből, kihez való hasonlóságért, de egyúttal erkölcsibb, hogy úgy mondjuk, családiasabb irányért, elneveztek a «családok Musset-jé»-nek. Mély érzés jellemzi költészetét s kiváló ízlés, mely megővja sok oly eltévelyedéstől, melyre korának felületes morálja mellett könnyen sodortathatta volna magát. Az előadás művésze-

FEUILLET OKTÁV.

Világosság! A légszert önmagától előállító Runge-szert-lángokat adnak. Minden lámpa a szükséges légszert önmaga állítja elő, minden pillanatban más helyre függeszthető. Semmi oylinder! Semmi béli! Se csövek, se készülék! Egy láng & nagy petróleumlángot pótol. Rövid kerek, vendéglők, utak, építkezések, gyárak, hutak, serfőződé, vágóhidak, sütőműhelyek, jégpályák stb. éfélekbe. Lámpák 3 fttól kezdve bronzból. Próbálampák, hozzávalóval és csomagol. együtt, 4 frt, utánvét v. előre fizetés mellett. Gondosan illusztr. árjegyz. ingyen és bérment. Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.

Legjobb és Leghírnevesebb
Pipere Hölgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA
fájdalomcsillapító szer
köszvény, csúsz és idegbajokban.
Ugyiszintén jeles hatású ficzomodásoknál, az izmok és idegek feszültségénél, helyi görcsöknél (lábkra-görcs), idegfájás, főként pedig erősítőül nagy fáradtságok, hosszú menetek előtt és után.
Egy palackkal 1 frt o. é.
Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és királyi román udv. szállító és kerületi gyógyszerésznek, Korneuburgban, Bécs mellett.
Bizonyították, hogy a helyőrségi kórházban és a katonai fürdő-gyógyintézetben Badenben, Kwizda köszvényfolyadéka a osztrák különböző alakjai, névszerint iszomszús, ugyiszintén a köszvény és idegeség ellen, ép úgy magában, valamint hévfürdők segédeszköze gyanánt, jó hatással alkalmaztatott. Baden, 1886 szept. 21. Dr. Mühlleitner, cs. és kir. főorvos és kórház-vezető.
Főletét a Magyar királyság számára Budapestén Török József gyógyszerertárában; kapható továbbá nagyban: Kochmeister Frigyes utódai, Neruda N., Thallmayer és Seitz, Strobenitz testv., s Detsinyi F.-nél; kicsinyben minden gyógyszerertárban. Szives figyelembe vételül. E készítmény vásárlásánál kérjük, Kwizda köszvényfolyadékat kérni, és arra ügyelni, hogy épügy minden palack zárványa, valamint a carton is a mellékelt védjegygyel legyen ellátva.
Kwizda Ferencz János, cs. és k. osztr. magyar és kir. román udv. szállító, és ker. gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

KRIEGNER-féle TOKAJI-CHINA-VASBOR.

LÁBBADOZÓKNAK ERŐSÍTŐÜL, továbbá vérszegénységnek és az ebből származó betegségeknek, sápkór, migrain, ideg- és gyomorhajók, skrophel stb. az általam fel-talált és készített Tokaji-China-vasbor legjobb sikerrel alkalmazható. Gyenge nők és gyer-mekek erősítésére kitűnő óvszer. Egy nagy üveg ára 3 frt, kis üvegő 1 frt 60 kr.

„MARGUERITE CREME“

A LEGDIVATOSABB ARCBŐRFINOMÍTÓ.

Minden elegáns hölgy pipere-asztalán otthonos. — Teljesen ártalmatlan.

Egy köcsőg ára 2 forint.

Kriegner György gyógyszerertára a „Magyar Koroná“-hoz, Budapest, Kálvin-tér.

Gyógyszerár
„az arany bir. almához“**PSERHOFER J.** Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacok, rég ismert, könnyen oldó házi szer, ezelőtt egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat fényesen bebizonyították. Évtizedek óta ezen labdacok általánosan igen el van nak terjedve, számtalan orvos rendeli azokat, s alig akad család, melyben e kitűnő házszerből ne volna egy kis készlet.

Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacokat“ kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomásban.

Fagy-balsam, PSERHOFER J.-től 1 tégely 40 kr., bérment. megküldéssel 65 kr.

Keskeny utifü-nedv, megküld. 65 kr. köhögés stb. ellen. 1 palack 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.

Por lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr., bérment. megküld. 65 kr.

Golyva-balsam, 1 üvege 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Élet-essenzia (prágai cseppek), meg-lott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 kr.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő cikket kívánatra pontosan s legutá-nyosabban beszereztetik. Postai küldemények az összeg beiktatása mellett, nagyobb megrendelések utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltenek. A pénz előleges beiktatása mellett (legközvetlenebb postautalvánnyal), a viteldíj sokkal kevesebbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél.

Angol csoda-balsam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.

Fiaker-por, köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 krajczár.

Tannochnin-hajkenőcs, PSERHOFER J.-től; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, dagadtatok stb. ellen jónak bizonyult házszer. Egy tégely 50 krajczár, bérmentes megküldéssel 75 krajczár.

Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-től. Kitűnő házszer meg-zavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 forint.

tében első rangú mester, színei soha nem ríktók, de mindig elevenek, összhangzatosak. Írálya finom árnyalatokban, fordulatokban gazdag, szellemes, gyakran élezett sziporkázó. Ha ő benne áldozott le a romantika napja, ragyogó szép esthajnala volt, melyre mindig kellemes lesz a visszagondolás s egészen megrágható marad az a lázas érdeklődés, melylyel Feuilletnak egy-egy új regényét a párisi hölgyvilág fogadta annak idején, midőn egész kocsisorok álltak a könyves boltok előtt s mindenki nem csak a maga számára vásárolta a várva-várt művet, hanem ezenkívül is néhány példányt, nem gondolván kellemesebb ajándékkal kedveskedhetni ismerőseiknek.

Feuille Oktár 1812 augusztus 11-én a La Manche departementben St.-Lóban született. Ifjan került Párisba, s már a polgárkirályság idejében fölépített első kísérleteivel. Munkatársra lett Franciaország egyik legjelentékenyebb folyóiratának, a «Revue des deux Mondes»-nak s hire csakhamar elterjedt, mint kedves, eleven modoru elbeszélőnek. Daudet és a szigorúan bíráló Sarcey elismeréssel emlékeznek egy nálunk kevésbé ismert s Franciaországban is jóformán elfeledett «Bellah» (című regényéről s elbeszélők, mily hatalmas benyomást gyakorolt az rájuk fiatal korukban. Nevezetesen a vidám katonai életet festését mondják olyannak, a melynek alig találni párját Feuille későbbi műveiben.

Ugyanez időben, az 50-es években, kezdte Feuille művelni a színműírást különösen Musset és Mérimé Prosper óta fölkapott fajtát, az úgynevezett «Proverbe»-ket, az apró, egy-egy fölvonáskára terjedő drámai forgásokat, melyek annyira kedveznek a francia elmésség és szellem, különösen pedig a társalgásbeli virtuozitás kifejtésének. «A válság», «A fehér haj», «A Pro et contra», «A tudor», «A tiltott gyümölcs», «Az arany kules», fölötté kedves ily drámai apróságok, melyek külön összegyűjtve is megjelentek 1853-ban.

Nem szereztek azonban a szerzőnek oly általános népszerűséget, mint elbeszélései, a «Kis grófnő», de különösen «A szegény ifjú története» című regénye, mely Franciaországának egyszerre legdivatosabb írójává tette. Ezt tartják ma is a szerző legkitűnőbb művének, melyet a bíráló is ép úgy elfogadott, mint a közönség ízlése. Magát Eugénia császárné is annyira elragadta e mű, hogy szerzőjét magához kérte s felolvásójává tette. Igaz is, hogy a megfigyelés éles volta, a lélektan igaz jellemzés s az irály finomsága, némely romantikus valószínűtlenségek mellett is, előnyösen különböztette meg a korabeli többi szépirodalmi terméktől. Feuille e regényét utóbb drámává is átdolgozta s az így is rendkívüli hatást tett. Irodalmunkba is át van ültetve s a nemzeti színháznak ma is, annyi idő óta, állandó repertoir darabja a «Szegény ifjú története. Két nagyobb regénye «Sibylle» és «Camors ur» szintén tülemelkednek az irodalmi köznapiságon s társadalmi kérdéseket igyekeznek költőileg megfogatni, nem különben a «Megváltás» és «Delila» című drámái.

A hatvanas években oly nagy lett már a költő híre, hogy a francia akadémia halhatatlanjai közé választotta. Ekkor írta a császárság társadalmából vett műveit, melyek annak hű, noha sokszor túlsótét színekkel festett képét adják. E nembeli művei között legjellegzetesebb a «Montjoye» című, melyben a nyers és durva önzés, a brutális világnézet megdöbbentő személyesítését találjuk. «Trécœur Julia» című drámája a házasságtörési divatos drámák válfajához tartozik, de némely jelenetnek költői zománca s a kényes tárgy finom kezelése előnyösen külön-

böztetik meg még az ifjabb Dumas hasonló tárgyú színműveitől is.

Egyik későbbi műve «A párisi regény», mely már nem birta magát föntartani a színpadon, noha ebben is van egy-két jelenet, melyekről még Sarcey, Feuilletnak e túlszigorú kritikusa is azt mondja, hogy rendkívüli szépek, sőt elragadók.

Feuille, kinek nyomában egy egészen új szépirodalmi irány fejlődött, ezzel szemben nem birta megvédelmezni, annál kevésbé diadalra juttatni a maga irányát. Színműveivel hiába ostromolta a színpadokat, azok az érdemes író, megillető tisztelettel ugyan, de félretették, a mi őt rendkívül elkeserítette, úgy hogy utóbb már üldözéssel panaszkodott. A császárság bukása után különben is Normandiában, szülőhelyén lakott s csak egy-két téli hónapra látogatott el Párisba. De azért minden vélt üldöztetése mellett is folyton dolgozott s mondhatni, írótlal kezében halt meg a költő, kinek a magyar közönség is annyi élvezetes órát köszön, mint francia íróitársai közül csak igen kevésnek.

TÁVOLBÓL.

Miért száll nyugatnak,
Mért nem megy keletnek
Fehér hatyu nyája,
Fent a fellegeknek?

Csak egyet is látnék,
A ki arra szállna,
Hogy' áltetném fel a
Lelkemek rejéje.

A borongó égnek
Vándor föllegével.
Kicsiny falunk felett,
Hogy szállana még el...

De ezek meg hátha
Onnan kerekedtek?
Szép halavány felhők
Honnan, hova mentek?

Honnan, hova szálltok?
— Ugy-e, a Tiszáról?
— Ugy-e, édes anyám
Fehér homlokáról?...

Nem onnan, nem onnan!
Ha onnan szállnátok,
Meg is értenétek,
Meg is állnátok.

Feletem állnátok,
Édes vigyázással,
Örök szeretettel,
Örök aggodással.

SZABOLCSKA MIHÁLY.

MEGCESENDÜL MÉG...

Megcsendül még egy dal szivemben,
Mikor rád gondolkodom.
S szerelmem, mint az eltiprott zsarátnak,
Még egyszer-egyszer fellebog.

Hanem utána még sötétebb
Lesz szivem éjjele.
És ez az éj nem ábrándozni hív már...
Kisértetekkel van tele!

S hogy a kísértet meg sohsem hal,
Te is majd megtudod.
Azt a mosolyt, azt a hideg nyugalmat,
Nekem hiába hazudod!

Nem hallod-e még, csöndes éjen,
Szíved sohajtanai?
Míg nagy, nevezhetetlen fájdalommal,
Összéb szorítja valami.

S dallam zokog, sír, messze-messze,
Mint egy nehéz panasz...
— Nem hallod-e? az én megölt szerelmem,
Bús, visszajáró lelke az!

SZABOLCSKA MIHÁLY.

FEHÉR VILÁG.

Bágyadt ősznek sápadt arca
Könnytől ázott még előbb,
Jött a tél és rátakarta
A fehér, szeme fedőt.

Láttam a tájt, mint kesergett,
Reezetett minden levél;
Besohajta erdőt, berket
A hazátlan, kőszá szél,

Elnémult már a madárdal,
Vadászkürttől zeng a táj;
Bokrot, árkot szökve által
Szinte száll a gyors agár,

Friss csapáson, hófúvason
Vágtat a vidám csapat,
Paripáján, edző pályán,
Úzva a riadt vadat.

Vad elejtve, szól a kürtjel;
S a bokorból hirtelen
Egy csapat madár repült fel,
Ott didergett élesen...

Könny szökik szemembe titkon.
Oly szegény hát e határ,
Hogy éhségtől reszket itthon
A honához hű madár

Nyomórán, hogy meg ne törje,
Ki könyörül meg vajon?...
Szemfödő borult a földre,
Fehér már a völgy, halom.

PÁLFY GYULA.

VÉN EMBEREK NYARA.

Elbeszélés.

Irta JÓKAI MÓR.

II.

Mi még nem ismerjük voltaképpen a Sándor-utezai országházat. Majd az utódaink fogják annak a szépségeit igazában felfedezni, a mikor már romokban fog heverni. Budapest fővárosának patres conscriptijei bizonyára kegyeletteljesen fenn fogják tartani e historiai nevezetességek romokat s a Ciceronok fogják majd magyarázni a messzeföldről idecsődült idegen turistáknak.

Ime ez az őskori magyar amphitheatrum! Ez a négyszög a szegletben volt a halálra ítélt mártýrok, a miniszterek zárkája, a mellette való négyszög szolgált a kinszúkra rendeltetett deputációk és instantia-hozó licitorok leshelyül. Emmez oldalnégyszögben voltak elhelyezve a canephorák, a kik az ország minden részéből felhozott gladiatoroknak a libatiót kiszolgáltatták. Ez a közép-terem, melynek külsőbe nincs elkapotva, volt az úgynevezett bibliotheka. Ebben a másik szegletben szolgáltatták ki a gladiatoroknak a havonkinti talentumokat, melyek a hajdankorban papirosból készültek, s meztelen angyal-képek levén rájuk nyomtatva, «flores»-eknek, azaz virágoknak nevezettek. Ezen a szűk lyukon bujtak be azok a funeratorok, a kiknek hivataluk volt a hullákat kivonszolni az arenából, s a kiket ezért reportereknek neveztek. Ezek az ajtókön bocsátották be a questorok a különféle fegyverzetű gladiatorokat, a kik e jelkiáltással «biafora!» rohantak egymásra, hálál és háromágú vasvillával. S ez a nagy gömbölyű terem volt az arena, melyen egész ütközések produkáltattak tengeren, szárazföldön és a levegőben. Azon időben még volt Pannoniának egy benső tengere, melyet a régi mappákon e e névvel találunk feljegyezve: «Szöözön». Hajóhadi productióknál ezt bocsáták be a circusbá. A három gömbölyű lyuk, ott a középben, azon kürtökbe vezetett, melyeken keresztül a széttépett áldozatok verét kibocsáták. Emitt állt a proconsul tribünje, a kinek volt egy nagy harangja

melyet az előadás hevében egyre kongatott, s ha a fenevadak ordítása túlharagolta a harangszót, akkor az amphitheatrum közönsége meg volt elégedve. Ez a négyszögben körülült szűk folyosó pedig arra való volt, hogy a tigrisek és oroszlánok, bölények és orrszarvúak magukat a marakodásban és öklelésben gyakorolják.

Igy fogja a jövő századbeli kalauz a mostani országház tiszteletreméltó ruináit a bámulól idegenek előtt megismertetni.

Most pedig mindezen helyiségeket a haza atyjai járják naponkint, a kik exuviákat és eső-ellenző clypeusait, valamint ruggyanta cothurnusait az atriumban hátrahagyva, a kezükbe nyomott törvényjavaslat-fasciculussal a porticusba belépve, peripateticus studiumot mivelnek.

Ennek a körülfutó folyosónégyszögnek különféle előnyei vannak. Az egyik az, hogy az itt találkozó nem tartoznak egymásnak köszönni, az «jó napot», se «szolgáját» mondani: egyáltalában egymást észrevenni. Si vales, valeas. Azután meg az, hogy két ember óra hosszat elkeresheti benne egymást, a nélkül, hogy összekerülne valaha. És végül, ha valami kellemetlen látogató keresi az embert az egyik folyosón, a másikon meg lehet előle szökni.

A mi három kedves barátunk teljes mértékben felhasználta az országház folyosójának ezen előnyeit. Megjelenni kötelesség volt; mert ezért fizeti a képviselőket az ország s ezt követeli a pártfegyelem. Ott jártak ők; de mindig «jártak». Bekukkantottak kő ide is, oda is; néha még az ülésterembe is; de csak egy pillanatra; egyéb-iránt pedig játszották az ismeretlent. Névszerinti szavazásoknál pedig szorosan odahúzódtak a névjegyzéket felolvadó jegyző kredencze mellé s halkan «sub rosa» gyónták a fülébe a boldogító «igen»-t. De leginkább kerülték ők hármian egymást. Mint a három összeesküvő nem akar egymásra ismerni a világ előtt. Pedig ők csak megesküvők voltak és nem összeesküvők. Ilyen a vádló öntudat hatalma!

Egyszer mégis megtörtént, hogy, a mint a Stefi barátunk benyitotta az olvasó-ketrecz ajtaját, éppen akkor akart azon kilépni a Bebus barátunk. Szinte összeütköztek. Már ekkor csak mégis meg kellett egymást látniok.

— Ah! Ah! Hogy vagy? De régen nem láttalak.
— Pedig én minden nap itt vagyok. Hát te hol jártál?

— Itt voltam én minden ülésen.
— Azt hittem, hogy elutaztál.
— Én meg azt hittem, hogy beteg vagy.
— Jó örüben legyen mondvá, semmi bajom. Ezen aztán kölcsönösen örülni kellett.

Azt öröm vége köszönitások.
A kézszerítés arra a merészségre buzdítja fel Stefi barátunkat, hogy ezt a kérdést koczakztassa.

— Hát ő nagysága, kedves nőd, hogy érzi magát?

— Fölöttébb lekötözve érzem magamat! Nagyon jól.

A kézszerítés még erősebb lesz.
Most Bebus pajtás kerül a kert felől.

— Hát ő méltósága, tisztelt nőd, hogy van?
— Köszönet a baráti kérdésért. Kitünően!

Stefi barátunk aztán el nem mulaszthatja a természet szerzői következtetést.

— Kérlek, add át legforróbb üdvözetemet ő nagyságának.

— Nagyon fog rajta örülni! Te pedig kézszerítomat ő méltóságának.

— El lesz ragadtatva.

S ezzel meg van vetve az alapja egy új országgyűlési pártnak, mely meg van előzve. Van «két» ember a 445 igazolt képviselő között, a kinek nincs több kívánsága. Lesz talán még harmadik is.

A másnapi ülésen, éppen az ellenzéki vezér-szónok nagyszabású philippicája alatt, látunk megjelenni a hölgyek karzatán egy feltűnő alakot. Fején világos kék kalap, hasonló színű szalagosokkal s körülháljól strucczokkal; a nyaka körül fehér angora boa csavarva; hasonló prémmel szegélyezett bársony palást takarja délezeget természetét. Az arezáról nem beszélhetünk, mert azt a kalapról lehúzott fátyol egész az ajkáig takarja. — Az első padsorban foglal helyet; tengeri vidra karmantyúját a mellvédre helyezve, s karpereceit megigazítja a karjain, rögtön elkezd a honatyák cohorsát odalenn szemüvegezni.

Az ülésteremben nagy izgalom támad. A szónok congreorakéti hatástalanul pattognak el: ellenben a jobb oldali jegyzői ketrecz előtt nagy a tolongás. A honatyák egymás kezéből ragadják ki az egyetlen «operakucsalót»; a jegyzői karfundus instructusát: «új ellenség!» mondja mindenki. De senki sem ismeri az érdekes Stranierát.

Egyszer aztán, (közmegelepetésre, mely szinte megkonfundálja a szavazókat: hogy összevisz-sza állnak fel az elnök által föltett kérdésre) a feltűnő idegen hölgy háta mögött egy valóságos képviselőt látnak megjelenni: «Ah! Ez Stefi barátunk!»

Stefi barátunk apostrophálja a Stranierát. Ez viszonzásul finom keztyűs kezét nyújtja neki. Stefi leül a hölgy háta mögött egy székre, expriálva abból egy kis iskolás leányt, a ki a marmájával került ide; s rögtön élénk conversatio kezdődik közöttük. Stefi barátunk láthatólag felvilágosításokat közöl az úrhölgygyel a honatyák kiváló egyéniségei felől; melyre az is merész iniciatívával szegedi a lorgonját a kijelölt alakra. Kézmozdulatai elárulják, hogy ki tetszik, ki nem tetszik neki.

Idelenn a honatyák figyelmét egészen abszorbeálja a kíváncsiság. Úgy, hogy az elnök ismételtelen kénytelen figyelmeztetni a tisztelt házat: hogy ha conversálni méltóztatnak, akkor ő nem tudja kivenni a többséget. Ez alatt pedig husz tud alálírásával ellátott névszerinti szavazást követelő petitio érkezik. Kihúztatik a «betű». Kijön az «Ú». Az egész ház elkezd kiabálni: «ú! ú! ú!»

A karzat bámul: azt hiszi, hogy ez valami új fajtája a parlamenti tetszésnyilvánításnak. Ekkor aztán Stefi barátunk is kedélyesen bucsút vesz az idegen hölgytől. Sietni kell! Névszerinti szavazás jön. A ő betűje legott következik. Odalenn aztán Regelétől megkérdi, hogy hogyan kell szavazni: megtudja tőle, hogy a kormánypártiatiának ezáltal «nem»-mel kell meggyőződésüket kifejezni. Azzal beront a terem közepére, megáll a miniszterelnöki székek előtt: «hagyjatok! hagyjatok!» kiáltja az interpellálóknak: most vigyázni kell; nem fel lehet a hozzá intézett kérdésekre. S aztán, mikor a nevét hallja felolvastatni, hatalmasan érvényesített hangon kiáltja el «nem!» — S csak azután adja meg a felvilágosítást az érdeklét hazafiaknak arra a kérdésre: «Ki az a szép donna, a kinek odafenn kurizáltál?

«Az a mi Bebus barátunknak a felesége.»

«Ah! A bájos Melodiána! Ah! Ah! Tehát ő az?»

Ez a nap eseménye. (Folyt. köv.)

Az a nap eseménye, hogy Jules Verne «Husz ezer mérföld a tenger alatt» című regényének megvalósulása. A «Goubet» ennél sokkal több, mert nem csak egy, hanem két regény, vagyis a «Husz ezer mérföld» és «Ox orvos» tevékenységét is valóságban bemutatja.

A «Goubet» az egyedüli tenger alatti hajó, mely legénységével együtt egy huzamban nyolcz óráhosszat a víz alatt megmaradtott.

A csodás hajó minden mozdulata villamos erővel eszközöltetik.

A víz alatti tartózkodás illetőleg a «Phare de la Manche» című ujság a következőket közli:

«Mig a legénység egy része a halak országában ebédelt, addig egy tengerész mulatságból, szintén villamos motor segítségével, egy üres tojást esztergályozott, melynek belsejében három mo-gyoró forgott.»

A kísérleti utazás alatt a «Goubet» legénysége csak egyszer szállt fel a víz színére, de nem azért, hogy friss levegőt, hanem hogy valahol kávét kaphasson.

Mint minden találmány, mely a közönség szokásaiba ütközik és egészen más eszméket szül, úgy a tengeralatti hajó is többnyire rosszakarattal, sületlen élecekkel és a «nem hiszem» makacs ellenszégülés nézetével találkozott.

De mindezen nehézségek a kormány előző-keny jóakarata mellett háttérbe szorultak.

Igy Aube tengernagy is volt tengerészeti miniszter e levelet intézte Goubet hadnagyhoz:

«Uram! Örömmel és meglelégedéssel értesültem a «Goubet»-val tett kísérletekről, melyek annak teljes hasznavehetőségét igazolták. Ön a magasztos ezélt elérte. Köszönetet mondok önnek Franciaország és mindazok nevében, kik az emberi ész, akarat és tudományok folytonos haladásában bízunk. Franciaország önnek egy fegyvert köszönhet, melyre az őt fenyegető háboruban nagy szüksége leend. A háboru után az ön találmánya az egész emberiségé

puskánál, löpor helyett légnyomás röpti ki a legnagyobb méretű golyókat. A kísérleteket a tengerészeti miniszterium által kirendelt bizottság előtt hajtották végre. Először is mindenik ágyúból egy ürlőveget (hombát) vetettek a távolág szabályoztatása miatt. Az első három lövés 1852 méteren túl ért, s így az ágyú a tengeri csatában szokásos távolágából eredményen használható. A lövegek súlya: 100 kilo dinamit és 255 kilo vas.

A löveg gyorsasága ily súly mellett 10 másodperc. Négy perc és 23 másodperc alatt öt lövést lehetett egy-egy ágyúval tenni. Mig más ágyú a gyors tüzelés folytán kihevülnek, a Zalinski-fele pneumatikus ágyúknál ez nem történik.

Zalinski kapitány ágyúival 250 kilo robbanó anyagot (dinamit, cerasit vagy melinit) 1852 méterre, 100 kilót 2742 méterre és ha parti ütegekől lövöttek, 3656 méterre lehet vetni, sőt az utóbbi esetben — parti ütegekből — 50 kilo dinamitot 5550 méterre vetnének.

Az új tüzéség borzasztó hatása tönkre teheti e fegyvernemnek az eddigi eszközökkel való minden erőkódását. E találmány szakértő-körökben általános mozgalmat idézett elő.

III.

A «Le Goubet» tengeralatti hajó.

Eddigélé a «Péral» nevű spanyol tengeralatti hajóval 1890 február havában tett kísérletekről írtak a szaklapok, most egy francia, Goubet tengerészeti mérnök-hadnagy, mutatta be találmányát a cherbourgi kikötőben az e ezéla kirendelt hivatalos bizottságnak.

A hajó hossza 5 méter és 60 centiméter; szélessége 1 méter 53 cm. Súlya teljes felszereléssel 6000 kilogramm, minél fogva bármely vasuton könnyen továbbítható. Alakjára nézve egy vas-tag szivarhoz, vagy inkább egy hosszúra nyúlt tojáshoz hasonlít. A tenger felszínén még akkor is könnyen mozog, ha erős hullámok veszik körül, sőt tetején ilyenkor két vagy három ember megállhat, a nélkül, hogy a hajó mozgása bántaná őket.

Víz alatt a hajó nagyon könnyen kormányozható; és a nélkül, hogy friss levegőre szorulna, nyolcz óráig egy huzamban maradhat a tenger mélyében.

Egy méternyi mélységben a «Le Goubet» egy darabig mozdulatlanul megállhat. Mily módon éretik el e különös eredmény? Ez oly titok, melynek kulesát csakis a feltaláló és a francia kormány bírják.

E hajóról azt mondják, hogy Jules Verne «Husz ezer mérföld a tenger alatt» című regényének megvalósulása. A «Goubet» ennél sokkal több, mert nem csak egy, hanem két regény, vagyis a «Husz ezer mérföld» és «Ox orvos» tevékenységét is valóságban bemutatja.

A «Goubet» az egyedüli tenger alatti hajó, mely legénységével együtt egy huzamban nyolcz óráhosszat a víz alatt megmaradtott.

A csodás hajó minden mozdulata villamos erővel eszközöltetik.

A víz alatti tartózkodás illetőleg a «Phare de la Manche» című ujság a következőket közli:

«Mig a legénység egy része a halak országában ebédelt, addig egy tengerész mulatságból, szintén villamos motor segítségével, egy üres tojást esztergályozott, melynek belsejében három mo-gyoró forgott.»

A kísérleti utazás alatt a «Goubet» legénysége csak egyszer szállt fel a víz színére, de nem azért, hogy friss levegőt, hanem hogy valahol kávét kaphasson.

Mint minden találmány, mely a közönség szokásaiba ütközik és egészen más eszméket szül, úgy a tengeralatti hajó is többnyire rosszakarattal, sületlen élecekkel és a «nem hiszem» makacs ellenszégülés nézetével találkozott.

De mindezen nehézségek a kormány előző-keny jóakarata mellett háttérbe szorultak.

Igy Aube tengernagy is volt tengerészeti miniszter e levelet intézte Goubet hadnagyhoz:

«Uram! Örömmel és meglelégedéssel értesültem a «Goubet»-val tett kísérletekről, melyek annak teljes hasznavehetőségét igazolták. Ön a magasztos ezélt elérte. Köszönetet mondok önnek Franciaország és mindazok nevében, kik az emberi ész, akarat és tudományok folytonos haladásában bízunk. Franciaország önnek egy fegyvert köszönhet, melyre az őt fenyegető háboruban nagy szüksége leend. A háboru után az ön találmánya az egész emberiségé

leend, mely azzal az Océán ismeretlen mélységeit át fogja kutatni, stb. *Aube tengernagy*, s. k. Goubet hadnagy találmánya egyelőre a francia kormány tulajdonába ment át, mely ilyen formán hajóhadának oly fegyvert bocsájtott rendelkezésére, a minőt a többi hatalmasságok fel nem mutathatnak.

Magától értetődik, hogy háboru esetére a *«Goubet»* mintájára készült hajók torpedókkal ellátva, még a legerősebb hadihajókat is néhány perc alatt megsemmisíthetik.

Vajon nyugodtan fogadják-e a többi tengeri hatalmasságok ezen találmányt, ez oly kérdés, melyre egyelőre az angol, porosz, orosz és olasz tengerészeti szaklapokban választ nem igen találunk. Mindazonáltal kétséget nem szenved, hogy egy szép napon Goubet hajója csekély változásokkal másutt is meg fog jelenni.

A POZSONYI ÚJ DUNA-HID.

Közelünk újjászületésének történetében a legnevezetesebb események közé tartozik az első állandó dunai hídnek, a budapesti lánc-hidnak építése. Maguk a 40-es évek vezérferfiái, köztük legelőször a *«legnagyobb magyar»*, korszakalkotó eseménynek tekintették ezt a hídépítést, s még a népiskolai tanulók számára írt történeti könyvekben sem feledik el fölemlíteni a lánc-hid alapításának történetét. Valóban nagy esemény is volt ez. Öntudatra ébredt nemzetek, a dolog természeténél fogva, mindenkor élénken érzik annak szükségét, hogy egy országot ketté szelő hatalmas folyók a közlekedésnek eszköze, ne pedig akadály legyenek, hogy azokon állandó hidak létesüljenek. De a nagy nehézséggel járó ily vállalat megvalósítását már csak erőben is növekvő közelet eszközölheti.

A példa előttünk áll világosan. Közel egy félszázad telt el a lánc-hid építése óta, de a Dunán azóta is csak a messé gyorsasággal fejlődött fővárosnál építettek két új állandó hidat: a Margithidat és az összekötő vasúti hidat. A Dunának többi egész hosszú vonalán, Dévénytől Orsováig, a legújabb időkig nem volt egyetlen híd sem, még az oly élénk forgalmú helyeken sem, minők Komárom és Esztergom, sőt még a vasúti összeköttetés is megszakadt Báltaszéknél vagy pedig gőzkompot használt Dáljánál, és csak a nemzetközi nagy forgalomra szánt zimonyi vasút számára építettek legújabbban állandó hidat Újvidéknél. Ily körülmények között a pozsonyi állandó hídnek felavatása, mely mult december hó 30-án történt meg a király által, közelünk történetében eseménynek, sőt valóban nagy fontosságú eseménynek tekinthető, annyival inkább, mert Pozsony tudvalegőleg hazánk egyik legnépesebb és legintelligensebb városa, s mert a Csallóköz miatt jó hosszú vonalon itt van a természetes összekötő kapocs a magyar Felföld s a Dunántúli részek között.

Régen érezték már Pozsonyban és környékén egy ily állandó híd szükségét. Most az ünnepies megnyitás alkalmából dr. Király János terjedelmes alkalmi művet írt a pozsonyi rév multjáról, s felemlíti azt is, hogy már 1001-ben Szent-István király a pannoni bencéseknek ajánlotta a pozsonyi rév jövedelmét, jelölve an-

nak, hogy e helyen már közel ezer évvel ezelőtt is nagy volt a forgalom. És ezen idő óta az adatok egész hosszú sora bizonyítja a rév fontosságát. Részletesen ismerjük a régi repülőhidnak s az 1825 óta mostanig fennállott hajóhidnak történetét s tudjuk azt is, hogy mióta az építési technika fejlődése folytán csak lehetőknek látszott, mindenkor akadtak egyesek, kik itt állandó híd építését sürgették s több ízben tettek is kísérleteket, legutóbb Lónyay gróf minisztersége idejében, a midőn azt több más hasznos tervvel együtt az 1873-iki krach sepepte el.

Nem lehet czélunk ezt a röpiratot és a terveket ismertetni. Hiszen igen természetes, hogy egy jelentékeny város polgárai a mi korunkban már türelmetlennek tartanak oly állapotot, midőn a természet szeszélye s más esetlegességek elzárják őket a mellettkül elfolyó nagy Duna tulsó partjától. Csak azt említsük fel, hogy a sokat emlegetett s óhajta várt állandó híd létesítését kereskedelmi miniszterünknek, Baross Gábornak, kezdeményező és alkotó buzgalma kívül leginkább előmozdította a pár évvel ezelőtt Nyit-

vetésben 1889-től kezdve tíz éven át évenként 200,000 forint vétetik fel. A szerződés értelmében Cathry 73,000 forint biztosítékot tett le s kötelezte magát, hogy a hidat 1891 jan. 31-én átadja a közforgalomnak.

Az országgyűlés az építkezési szerződést 1889 jul. 8-án fogadta el, azonban Cathry saját felelősségére már március hóban hozzá látott a munkálatokhoz. *Pulszky* Garibaldi mérnök volt megbízva az állami ellenőrzéssel.

Augusztus 12-ikén eresztették le a Dunába az első caisson, vagyis azt az erős vaslemezéből készült kovácsolt szekrényt, melynek védelme alatt a munkások a víz alatti dolgot végezték. Ettől fogva karácsonyig éjjel-nappal folyt a víz-alatti munka a szárazfölddel kapcsolatban, januárban ismét folytatták s már april vége felé készen voltak a munka nagyobb részével; július elején a nagy középnyílás pilotírozása is megkezdődött s azt hitték, hogy október végére mindennel elkészülnek. Julius végén azonban tudvalegőleg egészen váratlanul áradni kezdett a Duna s ez az áradás csakhamar oly nagy lett,

hogy a város egyrésze is víz alá került s szept. 7-én 6 1/4 méternyi halatlan magas vízállásnál a híd felszerelésének egy része, mintegy 130,000 kilogramm súlyú vassal együtt, a hullámok alá süllyedt.

A vállalkozó Cathry mérnök azonban a napokkal előre látható katasztrófa elkerülésére vagy legalább enyhítésére több czélszerű intézkedéseket tett, az állami vasúti gépgyára Baross Gábor rendelőre nagymenyiségű vasat szállított s október elején, midőn a vízállás alacsonyabbá lett, új erővel fogtak hozzá a munkához s nov. 20-ára elkészültek annyira, hogy az új híd már az esetleges jégzajlást is képes lett volna kiállani. December 9-én a miniszteri küldöttek jelenlétében megkezdődtek az ellenőrző szemlék, melyek eredményeként 22-én a hidat hivatalosan késznek s teljesen jókarban levőnek nyilvánították s Pozsony város hatósága kinyilvánítván a királytól azt a kegyet, hogy a hidat személyesen nyitja meg, a megnyitás napjaul decz. 30-ikát tűzte ki.

Rendkívül hideg időben, de Pozsony városában szokatlan nagy fényvel ülték meg ez ünnepet. A királyon s az állandóan Pozsonyban

lakó Frigyes főhercegen kívül jelen voltak Szapáry gróf, Baross Gábor, Fejérváry báró, Szilágyi, Szógyény és Josipovich miniszterek s ezen kívül egész serege a polgári és katonai hatóságoknak. Ünnepélyes kiváltságok, a főhercegi és primási palotában rendezett esték s más ünnepélyek kísérték a híd megnyitását, s az ünnep fényét emelte az a körülmény is, hogy Ferencz József király 1871 óta ekkor jött először Pozsonyba.

A híd első sorban a pozsony-szombathelyi épülő félben levő vasút számára készült, de a mellett lovasút, kocsis, sőt gyalogközlekedés számára is használható. Egyik oszlopán van elhelyezve az építést megőrkítő tábla, melyen a magyar korona alatt e szavak olvashatók: *«Ferencz-József-híd»*. «Létesítettet Ferencz József ausztriai császár és Magyarország királyának uralkodása alatt gróf Szapáry Gyula miniszterelnöksége idejében Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter által». A voltaképi híd hossza 465 méter, de a feljáróval és lejáróval

együtt 1405 méter. Fekvése a régi hajóhid alatt van, a zöld piacnál kezdődik, a hol jövőben valószínűleg a régi koronázási város fényes lesz. Függőlegesen esik az ideális folyam irányára, teljesen egyenes, de feljárt 80 méter sugarú ívekben hajlanak meg. Mindkét végén gátak és töltések védik. Közvetlenül a tulajdonképi híd előtt, mindkét végén, vámházak állanak, mivel a hidon a közlekedésért bizonyos szabályszerűen megállapított díjakat szednek. A vasszerkezet alapját 70 centiméter magas, 1'20—1'50 cm. széles és 1'60—1'80 cm. hosszú mauthauseni gránittömbök alkotják, melyek sulya 50—60 métermázsáigra rug. Az egész híd építésére felhasználtatott 16,000 köbméter építőkö, körülbelül 4000 köbméter faragott kő, 14,200 métermázsza cement. A gyalogút szélessége 3 méternyi s az egész hídé 6'50 méter. A gyalogutat a Duna felől vasrács, a vasúti rész felé védő vasgerendák zárják el. A vasszerkezet összes sulya 18,500 mmázsa s körülbelül 400,000 vasszeg van benne. A hídnek külön gázvilágítása is van, mely összesen 40 lámpát táplál, melyből 26 jut a valódi hídra.

A szakértők általában nagy elismeréssel nyilatkoznak a híd szolid és rendkívül gondosan

czeg-kormányozónak mindenekről jelentést téve, Odesszába küldlek. Elmehezt!

A fentebbi rövid, de annál érthetőbb beszédet intézte hozzám ezredesem, kit rövidség okáért *Starenko* csufneve alatt mutatok be az olvasónak.

Két év óta az odessza-kisenevi vonalon állunk, vagyis inkább áll a *-ik vadászrezd, mely egyenesen a Kaukázusból lőn ide áthelyezve. Megkísértették a vadhajtsába való oltást. Az egész ezred csupa kaukázusi mohamedán legényekből áll, kiknek apái az utolsó lehelletig az orosz uralom ellen küzdöttek. Végre a százszoros tulerő itt is győzött és *Shamyl* fogságba került után a többi független törzsek egymásután tették le a fegyvert. Mindössze se sokan voltak már; törzsemből alig maradt 80 férfi, pedig Dargo alatt még 1900 emberrel vonultunk ki a harcra. *Bariatinsky* herceg kormányzósága alatt huszra szállott törzselem száma s most már magam vagyok a *Ben-Zarif* törzs utolsó ivadéka. A többi részint a csatatéren, részint pedig a hóhér keze alatt veszett el. Atyám halála után, kit darabokra vagdaltak *Rosen* tábornok nekibőszült ó-orosz katonái a tesebari

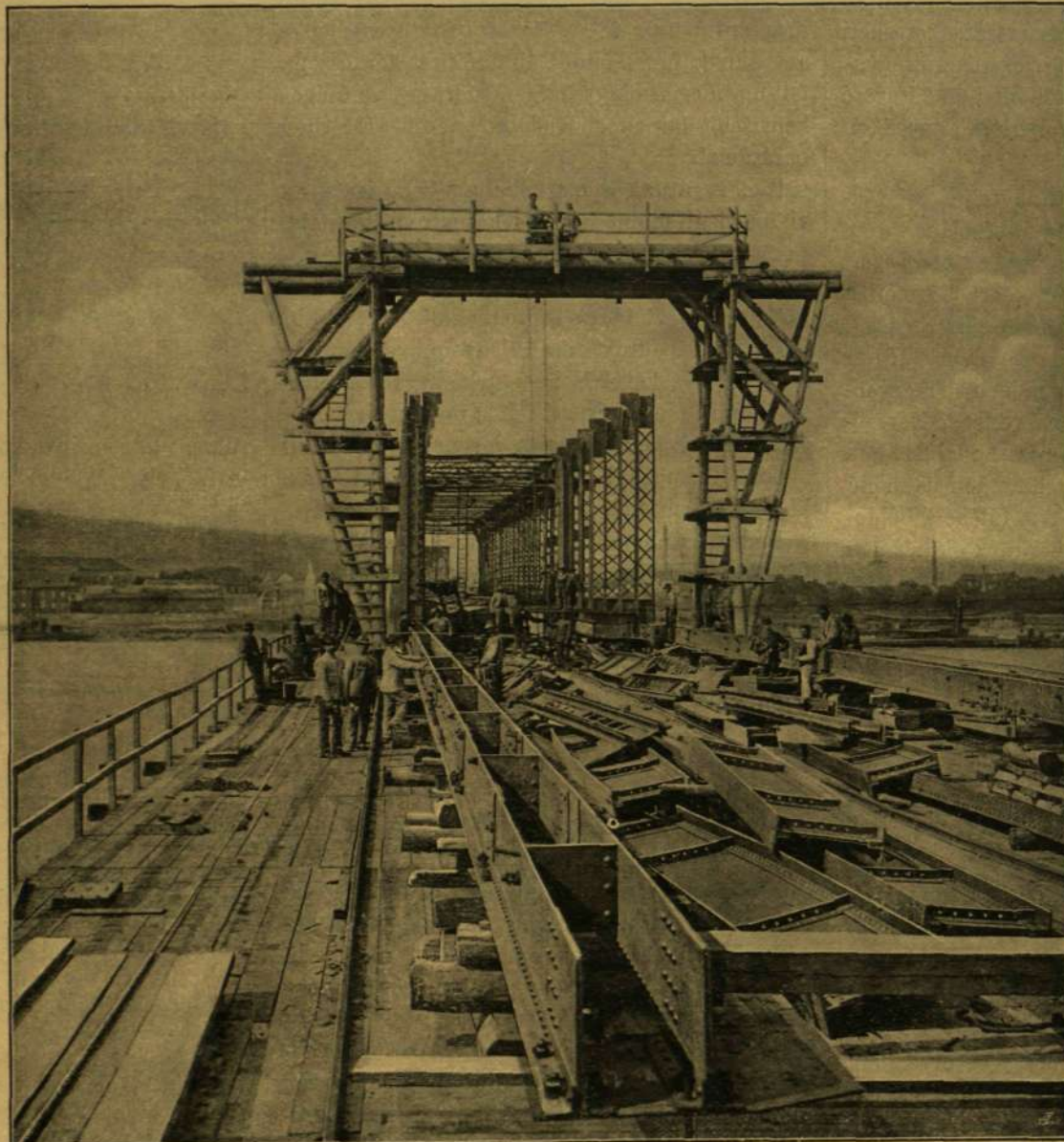
napon, a midőn az oroszok II. Sándor czár megölték. Szerencsétlen egy nap volt ez nemcsak az oroszokra nézve, hanem mindenkire, a ki akkoriban Szent-Pétervárt tartózkodott, A tisztikar, kineveztetésem tiszteletére, nagyszerű villásreggelit rendezett a lakonyában; épen a pezsgőre jutott volna a sor a sok bordeauxi után, midőn egyszerre csak riadót dobolnak az udvaron, rövid vártatva pedig lélekszakadva egy tiszt dobban be az étterembe a borzasztó hírrel!

Persze egyszerre vége lett a lakomának, mindenki századjához sietett, mert a legénység sorai az udvaron nagyobb részt fegyverben állottak.

Ezredesünk kissé sokat talált már bekapni a jóból, még a reggeli előtt, s most alig tudott lovára felkapaszkodni. Ezalatt parancs érkezett, hogy az ezred úgy, a hogy van, rögtön a téli palotához vonuljon, hol a többi csapatok az új czárnak a hűség esküjét leteszik.

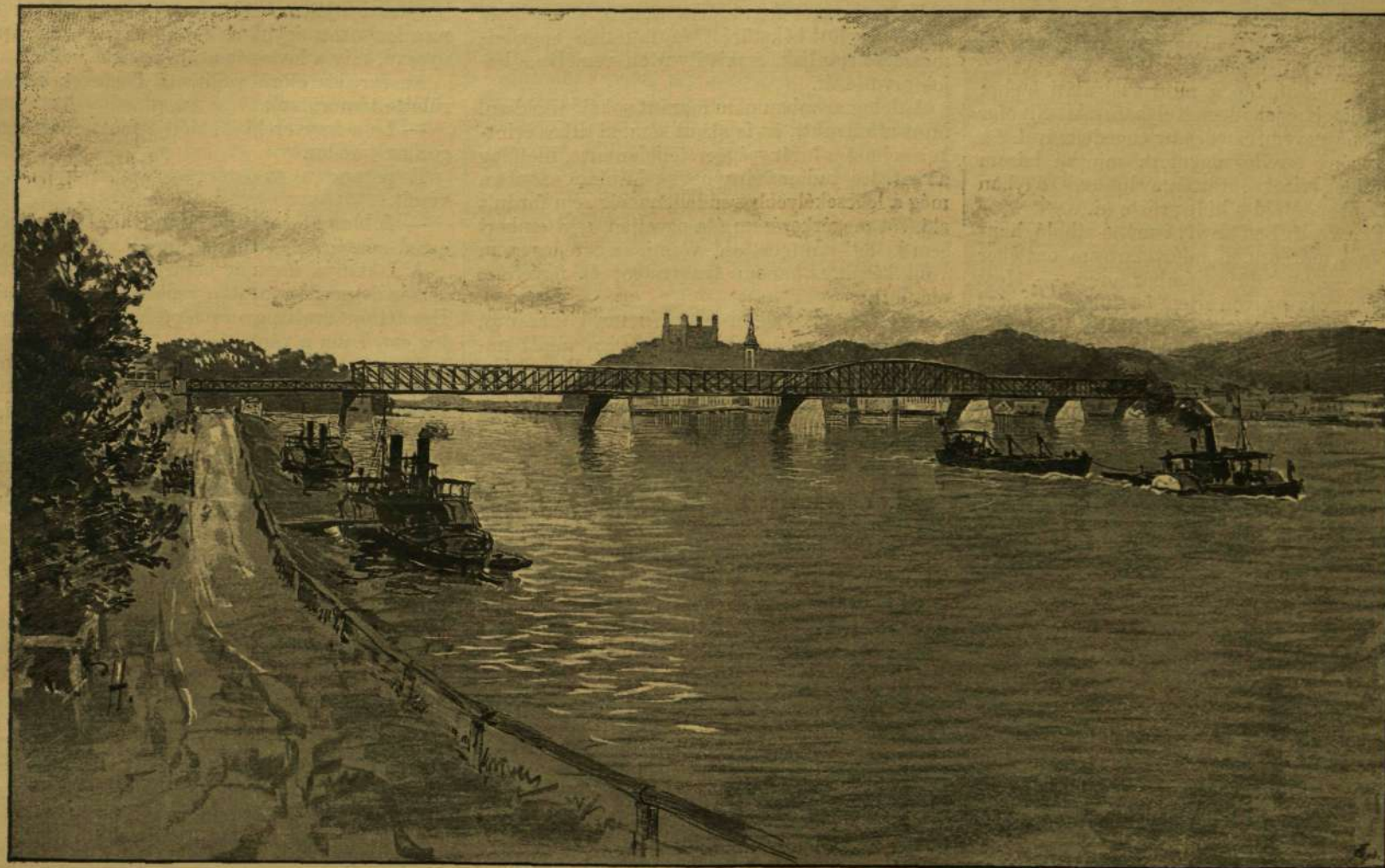
Ebben hát valami különös nem volt, hanem a hideg levegő hatása úgy elnyomta ezredesünket, hogy a téli palota előtt lováról lefordult és pedig a részegség látható jeleivel.

Mi ugyan azt állítottuk, hogy a szomorú hír

A POZSONYI ÚJ DUNA-HID. — Az épülő híd 5-ik modernnyílása, szerelés közben.

Fénykép után.

A POZSONYI ÚJ DUNA-HID.

Fénykép után rajzolta Hány Gyula.

készített szerkezetéről, míg a laikusokat annak külső szépsége bájolta el. Mindenki meg van győződve róla, hogy ez a híd, mely oly váratlan gyorsasággal készült el, nemcsak Pozsony városát fogja jelentékenyen emelni, de a Dunántúl és Felföld forgalmának előmozdításában is kiváló fontosságú lesz.

OROSZ TÖRTÉNETEK.

II.

Hasszan-al-Mucke.

Patru után oroszról ford. T.-a.

Rám fogták, hogy eszelős vagyok s a bőrömben meg nem férek társaimmal, s aztán csakugyan rövid pórázon tartottak. Pedig mindez csak azért történt, mivel a hazugságot, a tettetést és alatomoskodást el nem tűrtem, hanem egyenes, szókimondó ember voltam.

— Te, Nikofor Pavlovics, ez egyszer még elhallgatom bűneidet, hanem ha még egyszer megtudom, hogy az embereknek beszédeket tartasz sőt a mi több, holmi ostoba könyvekből formális felolvasásokat rendezel, akkor a her-

szoros elfoglalásakor, nyolcz éves voltam. Midőn az oroszok aul-unkat körülfogták, én is vagy tíz katonát láttam le bányám fegyverével, ki mindjárt az első támadásnál elesett. Nem akarták elhinni, hogy én voltam az, a ki minden lövésre egy-egy katonát leterített, helyettem szegény jó atyámat hurcolták el a katonák.

Sass tábornok egy darabig magánál tartott, utóbb pedig, valószínűleg felsőbb parancs következtében, Szent-Pétervárra kerültem az ottani udvari apród-iskolába. Megérkezésem első napján rám adták az apródi egyenruhát, elvették papucsaimat, törökkel megrakott övem, egyszerű egészen más bőrbőre öltöztettek. Vasárnap a többi apródokkal a templomba kellett men-nem, s mivel az előttem ismeretlen, de különben is hitvallásomhoz nem tartozó énekekhez nem értettem, másnap két óra hosszáig egy vén pópa vesződött velem. Négy hét múlva nagy pompával megkeresztelték s családi nevem helyett a czár parancsára *Telebarovski Nikofor Pavlovics* lett a nevem. Hat év múlva pedig már annyira jutottam, hogy eskis oroszul beszéltem, az égert bort vagy pezsgőt úgy ittam, mint a vizet, sertéshúst ettem, — egyszerűval semmi sem maradt rajtam, mi az egykori igazhitű muzulmán elárulta volna. Tisztáé lettem azon a

gyakorolt volna reá oly nagy hatást, de *Gurko* tábornok, ki ilyesmi tréfát nem ért, azonnal kijelentette, hogy majd végére jár a dolognak.

Az új czár meghurraztuk annak módja és rendje szerint, le is tettük elötte az esküt, mint afféle lojális alattvalók és katonák, de egyikünk sem szerette a dolgot, a miért az ezredes oly rossz hirbe hozott bennünket.

Másnap, minden egyéb teendőm mellőzésével, egy tábornok jött a lakonyába. Itt aztán hamar kisütötte az ezredes bajának okát.

Mindezekkel én vajmi keveset törődtem volna, ha nem nekem kellett volna a fekete levest meg-innom.

Telebarovski hadnagy — már úgy mint én — volt minden bajnak az okozója. Ő miatta lőn a reggeli rendezve, s ezen a szerencsétlen reggelin itta le magát oly csunyan az ezredes, hogy még a lovon sem tudott megülni. A dolog vége az lett, hogy az egész tisztikar két hónapi laktonya fogságot kapott, az ezredet penzióba küldték, engem pedig az újonnan felállított *-ik kaukázusi vadászrezdhez osztottak be szolgálatlaltól végett, mely Kisenevben állomásozott. Arra jóformán senki sem gondolt, hogy, én is kaukázusi ember lévén, abba az ezredbe való nem vagyok.

Az első ember, kivel Kisenevben találkoztam, egy óriási nagyságú vadászkatona volt. Mindjárt reá ismertem, hogy földim, mert mellettem elhaladva, fogai közt iszonyú átkot mondott reám, a hitelen gyaurlaknak.

— Na, — gondoltam magamban, — itt most legjobb lesz inkognitóban maradni, mert különben legelőször is nekem gyűlik meg a bajom honfitársaimmal.

Jelentkeztem az ezredesnél. Jóképe öreg úr volt, és inkább valami jómódú marhakereskedőnek vélte volna az ember, mint katonának.

— Jól van, barátocskám, — mondá új főnököm, — tudja, én azt mind elhiszem, hogy egyéb baja nem volt Szent-Pétervárott, de miután világosan megírták, hogy önt szigorúan szemmel tartsam, legjobb lesz, ha őszintén megmondja, hogy hát tulajdonképen miféle rossz fát tett a tűzre?

Szóló-szóra elmondtam mindent, úgy a hogy történet, s előadásom végén Allah-t hívtam tanúsággul arra, hogy igazat beszéltem.

— Mondja csak, barátocskám, hova való tulajdonképen? Én eszejárása után ítélve, moszkvai vagy kievai születésűnek tartom.

— Bocsanatot kérek, ezredes úr, az én családi nevem Ben Zarif, születtem pedig a Dragu völgyében, apám al-jában, s így...

— Szent György védszentem, ne hagyj el! tán csak nem muzulmán?

— Az voltam, de a mint szolgálati lapom mutatni fogja, jelenleg Telebarovski Nikofor Pavlovics a nevem, ezredes úr engedelmével. A szegény ezredes úgy tett, mintha három veder hideg vizet öntöttek volna reá ágyban való fektében. Majd a hideg rázta ki.

— Ben Zarif, Ben Zarif! ismétlé elhaló hangon. Most már értem, miért tartam önt éber szemmel — folytatá a jámbor öreg, — Most már csakugyan nagyon értem és tudom az egész dolog eredetét, s okainak kifolyását. Ezennel figyelemzettem, hogy úgy tekintse magát, mint ő felségének a csárának, legkegyelmesebb urunknak és fejedelmünknek katonáját és tisztjét, ne álmódózzék holmi ostoba ábrándokról, ne tegye ki magát annak, hogy lépten-nyomon kísértessen...

— Ön jelenleg Telebarovski Nikofor Pavlovics hadnagy a *-ik kankázusi vadászvezetben, a Ben Zarif nevet pedig feledje el örökre, hallotta hadnagy úr, örökre!

A keneteljes beszéd után felkerestem tisztársaimat.

Ezek egytől-egyig rideg, marcsona katonák voltak; meglátszott rajtuk, hogy nem szívesen tartoztak az ezredhez, melyet úgy tekintettek, mint valami büfészket. A legénységgel roppant szigorúban bántak. Semmit sem néztek el, s a legcsekélyebb hibát drákok szigorral büntették.

Mindjárt első napon észrevettem, hogy többen a legénység közül alkonyatokor eszímáikat levette, szokásos imáikat az udvar egyik elzárt sarkában végezték, holott a mint később hallottam, szigorúan meg volt parancsolva, hogy ily alkalommal eszímáikat le ne vessék.

Egy véletlenül arra ment orosz altiszt észre vette őket, s nekem jelentést tett a történetkről, mire én feljebb való jelentésre utasítottam, nem tudva azt, mi legyen a dologban rendellenes. Másnap a szegény ördögök egyenként huszonöt kancsuka-ütést kaptak.

Az ezredes titkolta tisztársaim előtt származásomat, legalább nem vettem észre, hogy valamelyikük e részben másképp nyilatkozott volna.

A legénység néhány idősb altiszt kivételével kizárólag Dargu és Bokond vidékéről került ide, de már előbb két vagy három évig különféle legénységi iskolában tanult, úgy hogy egészen tudatlan ember alig volt köztük. Irni és olvasni jól tudtak, oroszul meglehetősen értettek, a szolgálati szabályzatot teljesen ismerték, fegyvelem dolgában pedig nem lehetett ellenük panasz. Midőn legelőször szolgálatot tettem, fülhegygyel hallottam, hogy rólam beszélnek. Lengyelnek tartottak vagy németnek, eszök ágában sem volt, hogy földjűk, sőt némelyiknek tán rokona is vagyok. Egy alkalommal egyedül magam ültem a laktanya mögötti kert lugasában. Tudja isten miért, de oly hangulatban voltam, hogy — bármily nevétségnek is tessen — de sirni akartam.

Végre dalolni kezdtem; Gül Hafisz melabús dalamai egyiket kétszer vagy háromszor egymás után kezdtem el, de mindannyiszor megakadtam; elfelejtettem a dal végét, midőn egyszerre

csak a laktanya oldalából egy vadász a dalt folytatta.

Elhallgattam. Másnap korán reggel valaki ki-nyitja ajtómat. Egy vadász lép be.

— Dicsértessék a próféta neve! — kezdé a katoná.

— Nos, mi baj, mit akarsz tőlem? — kérdém komoly hangon, revolverem után nyulva.

— Oh uram, ne tarts én tőlem, hiszen látod, üdvözlétre jöttem, nem pedig, hogy fegyvert használj ellenem; tudom, s ismerlek, hogy földim vagy; már többen is rád ismertünk. Engedd meg, uram, hogy köntösöd szegélyét megcsókolhassam.

Hosszú évek során elnémult volt bennem a haza szent nevének emléke, de a szegény ember szavai azt ismét felébresztették.

Sokáig beszélgettünk. Azt kellett tapasztalnom, hogy a legénység csak nagy nehezen fojtja el a fölötti felindulását, a miért válása gyakorlatában megakadályoztatik s oly élelmi szereket nyújtanak nekik, melyeket mint mohamedánok visszatartani kénytelenek. Fájjalják a tulságos szigort, a fürdés és mosdás tilalmát és egyéb más dolgokat, melyekben nemzetiségük elnyomását látják. Kértek, fogmát pártjukat, vagy ha azt nem tehetném, legalább ne üldözzem őket.

Helyzetemnél fogva arra szorítottam, hogy mindenekelőtt békétűrészt és föltétlen engedel- mességet ajánljak, csakis ily úton remélve a baj- juk orvoslását.

A dolog azonban nem maradt sokáig titokban. Mint mindenütt, itt is akadt kém, ki titkos érint- kézéseimet a legénységgel feljelentette, illetőleg az ezredes tudomására hozta. Miután azonban még a legesekélyebb rendellenesség sem fordult elő, sőt megérkezésem óta egyetlen egy embert sem kellett büntetés alá vonni, az ezredes nem vont kérdőre, hanem óvatosságot és figyelmet ajánlott.

Egyezzer csak valami *Korokin* nevű százados, kit a legénység rendkívüli durvasága miatt nagy- gon gyűlölt, nyom nélkül elveszett. Reggel kutyájával a város felé indult a laktanyából, s az- óta többé senki sem látta. A kutya harmadnapra kiéhezve, porosan visszajött, de Korokint sehol sem találta.

Eszembe jutott, hogy tán az emberek közül valamelyik boszúból leszúrta. Péláztattam előt- tük, ide-oda fordítottam a beszéd szövegét, de semmit sem vettem észre. Nemskára egy másik tiszt tűnt el ép ily rejtélyes módon. Most már bizonyosra vettem, hogy itt fanatikus orgyilkos- sok keze működik. Elővettem a Korán ama rész- zét, mely az orgyilkosok ellen fordul s felolvas- tam az egész fejezet minden verseit. Az embe- rek némán hallgatták s ép e hallgatás volt gya- nús előttem.

Végre a véletlen fölfedezte a borzasztó titkot. Korokin kardját, melynek pengéjére neve volt bevésvé, egy örmény kereskedő boltjában meg- találták. Kiszült, hogy a kardot, illetőleg annak ezüst markolatát, egy kisenevi zsidó adta el. A zsidó hamar megkerült, s bevallotta, hogy a mar- kolatot egy vadász közmérből cserélte be egy cserkesz törért. A vadász csakugyan ezredembeli ember volt, kit a zsidó a sorba állított tömegből azonnal előhúzott.

A legény egy szóval sem mentegette magát; megölte a két tisztet, kik vallását, szokásait meg- gyalázták, s az isten képre teremtett embert marha módjára verték, kizörték. Egymaga kö- vette el a gyilkosságot, s ezért a büntetést szíve- sen kiállja.

Igy aztán a hadbíróknak s a haditörvényszék- nek nem sok dolga lett. Halálra ítélték Hasszan- el-Mucket, ki oly közönyösen vette az egész dol- got, mintha azt mondták volna neki, hogy hol- nap reggel más kabátot adnak reá.

A kivégzésre az egész ezrednek ki kellett vo- nulnia, hogy a gyilkos büntetésre mások elrettentő példájául szolgáljon. A véletlen úgy hozta magá- val, hogy a kivégzés előtti napon én legyek a felügyelő napos tiszt.

Éjfél után szokás szerint végigjártam a le- génység hálótermeit. Midőn az első terembe- léptem, valamennyien a hal doklók imáját mondták el csendesen, de azért érthető hangon. Ugyanez történt a második, harmadik és valamennyi termekben.

Mindenki a halálra készült. Várta a halál an- gyalát, a béke, a paradicsomi örömek hozóját.

Elborzadtam; valami iszonyú sejtélem fogta el egész látomat. Egy-két embert nevével szó- lítottam, senki sem felelt, hanem csak tovább

folytatták a halk éneket. Följelenstem a dolgot az ezredesnek, vagy pedig hallgassak, — addig tévováltam, míg végre arra határoztam el ma- gamat, hogy csakis szükség esetére figyelmeztet- tem a történetekre az ezredet.

A kivégzés reggeli 5 órára volt elhatározva. Az ezred már 4 órakor sorakozott a laktanya udvarában, míg az utcán két szotnya kozák- ság és egy üteg foglalt helye.

Pontban félótkor elindultunk. A delinquentst egy két kerekű telegán kísérték. A vesztőhelytől mindenkit eltávolítottak a kozákok, s úgy lát- szott, hogy a kínos jelenetnek néhány perc alatt vége lesz.

A csapatok négyszögben alakultak s az ité- let felolvasása után a hóhérnak adták át Hasz- szán-el-Musket, ki erős lépésekkel a bitófa felé vette útját.

E pillanatban három ember lép ki a sorból és fegyvereit lerakva, a lóbatón ülő ezredeshez közelit. Azt hittem, hogy bajtársunkért kegyel- met akarnak kérni.

Nem hallhattam mit beszélnek, midőn az ezredes a hóhérnak kardjával intve, a mellette álló segédtisztnek valamit mond, ki lovát sar- kantyuba kapva, a négyszögből kifelé egyenesen az ütegparancsnokhoz vágat. Onnan a lovasság- hoz veszi útját, s néhány pillanat múlva a le- mozdonyozott ágyuk az ezred ellen vannak irá- nyozva, míg a lovasság a négyszögbe vágat.

Az ezredes előre szólítja a tiszteteket, kik kö- rülötte tömörülnek.

— Le a fegyverekkel! kiáltja most dörgő han- gon az ezredes.

E parancsra az egész ezred lerakja fegy- vereit.

— Jobbra át, indulj a laktanyába! s az egész ezred némán teljesíti a parancsot.

A laktanya kapuját bezárják, ott künn a tü- zérség lemozdonyozott ágyúkkal s a lovasság. Egy fél óra múlva gyors lépésben még egy gya- log ezred jön a városból.

És most tudjuk meg a rejtélyes jelenet okát. Ama három ember, mely a kivégzés előtt a sorból kilépett, kijelentette, hogy a két tiszt megölését az egész ezred tudtával és beleegye- zésével történt, csak a tiszték és altiszték előtt lőn a dolog titokban tartva, miután pedig az igazság nem engedi, hogy egy lakoljon vala- mennyiért, kéri az ezredet, hogy valamennyi- üikre szabassák ki a kellő büntetést.

A katonai kormányzó táviratilag jelentést téve, utasítást kért Szent-Pétervárról, mire az lett a válasz, hogy minden ötödik ember löve- sék agyon, a többi pedig a fegyvercsászádokba lesz beosztandó.

Ez meg is történt. Csakhogy mindenki az ötödik akart lenni, míg végre az ezredes az ere- deti felállítását vette zsinórmértékül, mely sze- rint aztán a halálra ítéleteket ki lehetett sze- melni.

Összesen 189 ember lövettet agyon, és pedig oly módon, hogy 25—25 embert állítottak egy csoportba.

Egy fél óra múlva már csak a sirásoknak gyűlt meg a dolguk, ki a szerencsétleneket a helyszínén felhányt gödrökbe temették.

A tiszték és altiszték valamennyien más és más ezredhez osztattak be.

En pedig azon okból, mivel ő felsége szolgál- lataimra többé reflektálni nem szándékozott, végleges elbocsátásomat kaptam.

AZ ÉJSZAKI SARK ELFOGLALÁSA.

Nansen, a bátor norvégiai hajós, ki legelőször Grönlandot egész hosszában bejárta, mesés bá- torságra valló útra készül. Annyi hős után, kik mindannyian, mint a tudomány vértanúi vesze- tek el, Nansen az északi sarkhoz vezető szabad utat akarja felkeresni.

Mig eddigelé Parry, Mac Clure, Franklin, stb. az örökös jégben keresztül törték észak felé, ad- dig Nansen valami óriási jégtáblán akar oda jutni. Ezt akkor tervezté, midőn Grönland déli sarkán egy roppant nagyságu jégtáblát vett észre, melyen a régóta elveszett *Jeanette* nevű hajó romjai voltak láthatók. Ezek természetesen csak a Léná folyó torkolatából jöhettek. Hol a hajórom keresztlütem, arra én is keresztül juthatok, gondolta magában Nansen.

Részünkről nem érezzük magunkat arra hi- vatva, hogy ezen kalandos terv esélyeiről íté- letet mondhatnánk. Mi a terv kivételét egysze-

rűen lehetetlennek tartjuk, de épen ebben rejlik annak nagyszerűsége

A *Jeanette* romjainak tiz esztendő kellett, míg az északi sarktól Grönlandba értek. Nansen nem így számít, de azért hiszi, hogy veszélyes útját öt év alatt meg fogja tenni. A hozzá való pénzt már megszerezte, és oly emberekre is akadt, kik vele egyetértve útjában segítségére leszenek. Kivételre ellenállásra képes hajót ké- szítettett, melylyel a jégben előre fog haladni. Ezen terv magában véve nagyon eredeti és tu- dományos készletségre vall. Mac Clure kapitány, ki éveket töltött az északi tenger jege közt, ezt írja:

Minden hajónak, mely a Parry-szigetektől észak felé a poláris öbölbe kerül, mulhatlanul el kell vésnie. Ezen nézetet Scoresby tanár szintén megerősíti, midőn írja: *«a tenger ezen részeiben nem lehet az uszó jéghegyeket kikerülni, melyek sulya a hajót megsemmisít. Egy nagy folyamán, a Baffin-öbölben harmincz ezthal-halász hajó veszett el ilyformán.»*

«Láttam hajót, mely a jégfalak közé jutva, három perc alatt oly apró darabokra lett össze- zuzva, hogy azokra alig lehetett ráismerni. Egy más hajót a jég a szó szoros értelmében felfor- dított, mire a mélységben nyom nélkül eltűnt.» Mindezen utazók nem úgy vélekednek a tenger alatti áramlatokról, mint ezt Nansen kapitány teszi. A *«Fox»* nevű hajó parancsnoka észre- vette, hogy a levegő befolyása sokkal erősebb, mint a melyt a tenger a jég mozgására gyako- rol. Nyolcz hónap alatt, mely időben a jég tor- laszai közt időznie kellett, semmiféle tenger alatti ellenáramlatot nem vett észre, mely őt észak felé vihette volna. Sőt a magas jéghegyek, melyek Nansen elvei szerint a *«Fox»*-ot felfelé toltatták volna, épen ellenkező irányban sodor- ták a hajót.

Ily formán veszett el Bellot kapitány, ki szintén egy nagy jégdarabon akart a jégtengerből meg- menekülni.

Az északi sark titokzatos szelleme egymás- után megkívánja áldozatait. Az ismeretlen utáni vágy sokakat elcsábított, és az északi sark felé vezető utat a számtalan áldozatok nyomai jele- zik. Parry és társainak táborhelyét harmincz év múlva egy más sark-expedíció oly állapotban találta meg, mintha amezok csak az előtte való napon távoztak volna. Bellot harmincz év múlva a *«Tury»* elveszett hajó tápszerreire akadt.

1819-ben a *«Hecla»* hajó Melville szigete kö- rül elvezvén, ezelőtt néhány évvel Mac Clus- tock emberei ugyanazon a szigeten egy nyúlra akadtak; mely előttük alig néhány lépésnyire leült.

A hideg gyakran 52 fokra rug, úgy hogy üveg- ből bort vagy rumot inni nem lehet, mivel az ajkak tüstént oda fagynának. Madarak és egyéb kerdőz állatok nem maradnak sokáig a sark vidékén, hanem többnyire gyorsan keresztül vo- nulnak a vidéken, melyet még a teremő is vég- képen elhagyott. Itt-ott mégis találni embere- ket, az eszkimókat, 20—30 emberből álló csoport- tokban. Ezek a fehér embert szívesen fogadják és vezetőikül ajánlkoznak utjában.

Nansen ezen borzasztó utjában legőszintébb szerencsekívánatainak fogják kisérni. Nem va- gyon arra jogosítva, hogy az általa megoldandó feladatot merő lehetetlenséggnek mondjuk, a mint azt annak idején Lanoje történetirő mind- azokról kijelentette, kik az északi sark felé in- dultak. Nincs oly kemény és haláladatlan terep, mely a munka állhatatosságának ellent állni képes lenne. Továbbá tudományunk nem terjed ki a természet minden titkaira. Így például az időjárás lefolyásának rendjét, továbbá a hőmér- séklet középutjait még alig ismerjük.

De aztán a jövő századok dicsőségére is ele- gendők ama biztató sorok, melyek Franklin és társai sirján olvashatók:

Elindultak, hogy az akadályokat legyőzzék, vagy pedig, hogy meghaljanak.

LÉGHAJÓVAL AZ ÉJSZAKI SARK FELÉ.

Egy évtizede mult már, hogy az északi sark felkutatására nem tettek újabb kísérletet. A leg- utolsó jelentékenyebb kísérlet az osztrákok ré- széről történt s földrajzi eredménye a *Ferenz- József-föld* fölfedezése volt, melytől azonban az északi sark még mintegy 7 foknyira van. Ren- des úton, hajóval, aligha lehet oda jutni. Most tehát egyszerre két oldalról is rendkívüli módo-

kat akarnak megkísérteni a sokat keresett sark- pont elérésére. Az egyiknek kezdeményezője, Nansen Friethof, hies norvég utazó, ki először ment át a grönlandi szárazföldre, gyalog, hóci- pők és szánkák segítségével akarja elérni, a mit elérni eddig még senkinek sem sikerült. Még ér- dekebb a másik kísérlet, melyről most részle- tesebben akarunk szólni, t. i. levegőn keresztül, léghajóval jutni el az északi sarkpontig.

Ezen utóbbi merész tervnek kezdeményezője s már-már megvalósítója két, komoly tudomá- nyos készletséggel bíró francia ifjú: Besancon léghajós és Hermise Gusztáv csillagász, Hermise Károlynak, a francia akadémia tagjának unoka- öcsese, mindkettő a felsőbb léghajózási iskola növendéke. Tervük egészen komoly s a léghajó, melyet céljaik megvalósítására szerkesztenek és felszerelnek, valóban mintaszerű. Utiköltsé- gük 560,000 frank, melyből 60,000 frank me- gint a léghajó készítésére esik, már is össze- gyűlt.

Az új léghajó, melyet tervezői Sivel ismert léghajósról neveztek el (ki 1874-ben szintén ter- velte a sarkpontig léghajó segítségével való eljutást, de már a rákövetkező évben, mivel tu- dományos czélból igen magasra emelkedett föl léghajójával, szörnyet halt), jelentékeny nagy alkotmány lesz. Gömbjének átmérője 30 méter leend, irtartalma 15,000 kőbm. hordereje 16,500 klgm. lesz, a mi szükséges is, mivel 5 embert, 8 grönlandi kutyát, egy csolnakot s egy szánkát víz magával az emberek s állatok számára szükséges s legalább 80 napra számított élelmi- szereken és meleg ruhán kívül.

A tervelők számítása szerint az emberek és podgyászuk 530, a kutyák 350, az élelmi szerek 2500, a tudományos eszközök 350 kilogramm sulyuk lennének, a többi suly mind maga a léghajó és a felszerelések sulya. A gömb borí- téka legfinomabb kínai selyemből lesz sod- ronyhálózattal s elkészített firmuszál bevonva. A léggömb főképen abban fog különbözni az eddi- giéktől, hogy belsőjében lesz egy kisebb gömb is, mely két biztosító szelelő által összeköttetés- ben áll a külső levegővel és így egyrészt meg- gátolja, hogy a nagy gömb igen erős gázfelvétel- őrrel szét pattanjon, minthogy a gáz feszítő ereje ilyenkor a belső gömböt nyomhatja össze, ki- szorítván belőle a levegőt; másrészt azt is, hogy a gáz összehúzódása által a boríték nagyon laza legyen, mivel ilyenkor meg a belső gömb da- gadhat föl jobban. Lesznek még azonkívül a léghajón apróbb léggömbök részint az uralkodó légáramlatok kikutatására, részint azért, hogy szükséges esetén a nagy gömb gázhiányát azokból lehessen kipótolni.

Képünk egészen világosan mutatja a léghajó alsó részének leleményes beosztását. A tér pon- tos felhasználásával van itt társalgó szoba, tu- dományos észleletek tételére rendelt hely, ól a kutyák számára s egy valóságos kamara. A fe- dőzet, a melyen a meteorológiai és más észlele- teket eszközölni fogják, köthetlenségével van összeköttetésben a lakó-szobával, mely 3 méter 40 cm. széles és 5-10 méter hosszú. A csolnak és szánka is igen czélszerűen vannak elhe- lyezve.

Az érdekes expedíciót oly módon tervelik, hogy hajóval mennek el, valószínűleg 1892 május havában, Norvégia felé, úgy, hogy június végére Spitzberga szigetéig juthassanak. Innen kezdve már a léghajót is használják, de mind- addig a pontig, a hol a jég a hajóközlekedést megakasztja, a léghajó csak oda lesz köve a nagy hajóhoz, oly módon, mint a kiállítások alkalmával bemutatott ballon captif, melyet mindannyiszor, ha szükséges, vissza lehet vonni a hajóhoz s ismét magasabbra kibocsátani, ha tudományos észleletekre lesz szükség. A mely ponttól aztán a tengeri hajó már nem mehet tovább, a két utazó három kísérőjével és az öt kutyával véglegesen átköltözik a léghajóba, mely szabadon bocsátanak, lehetőleg oly időben, midőn a légáramlat is az északi sark felé viszi őket. Számításuk szerint mintegy 80 napig kell a léghajóval menniük, hogy az északi sarkon át eljuthassanak a szemközti levő partvidékre, akár Szibéria keleti részére, akár Észak-Amerika sark vidékeire. Az egész utazás hat hónapot venne igénybe. Utközben fényképeket készí- tenek s tudományos észleleteket tesznek.

A terv mindenesetre nagyon merész, mivel a léghajót a légáram ismeretlen vidékekre viheti s valamely erős vihar tönkre teheti oly helyen, a honnan csolnakokkal és szánkákkal ember- lakta vidékre nem lehet eljutni. De a merész eszmék úttörő előharczói mindenkor számol- nak az ily veszélyekkel s a tudomány érdekében csak örülnünk lehet, hogy akad vállalkozó ily kísérletre is, mert utóvégre is nem lehetetlen, hogy sikerüljön fog s a jelen századot, mely az északi sark megismerésére oly sokat áldozott, e kérdésben is diadalra fogja vezetni.

EGYVELEG.

* A legegészségesebb ország jelenleg a föld- gömbön Új-Zeeland, hol a 608,000 főre menő lakos- ság két év alatt 13,194-gyel szaporodott tisztán a születések számának többlete által s a hol egy családra átlag 5 gyermek jut, míg Európában alig 3. Európában ezer lakosra 18—22 haláleset jut, Új-Ze- landban ellenben csak 9.

* Légvasutat szándékoznak építeni Napoliban, hogy a város központját az eddig csak keskeny me- redék lépcsőkön vagy nagy kerüléssel elérhető Corso Vittorio Emanuele-let egyenesen összekössék. A Humbert-galeriában e czélra 100 méter magas szögletes tornyot építenek, a melyből 60 méter ma- gasságban indulna ki a vasut az alsó város házái fe- lett egész a Corso közepéig. A vasutat nyolcz, kőből és vasból épült oszlop tartaná s hajtóerőként a Se- rino vízessége, a villamoság szolgálja. Egy kocsí 50 személyt foglalná magában s mivel az ut megte- lére 3 perc szükséges, naponként 16000 embert le- hetne szállítani, a mi Napol amphitheatrális fe- kése miatt nagyon lényeges fogalni előny volna. A vasut mellett gyalogut is vezetne, honnan a városra és környékére gyönyörű kilátás nyílna. A vasut ter- vezője, Avena Adolf mérnök, már összeszerelte az építésre szükséges öt millió lírát.

* Jövedelmező papság. Dr. Talmage éjszak-ameri- kai, brooklyni, lelkes év ízetése 30,000 forint. Egy new-yorki könyvkereskedő egyházi beszédeknek kiadásért évenként 25,000 forintot fizet. Egy egy- házi lap szerkesztéséért kap 12,000 forintot. Nyil- vános előadásaiért évenként átlag 50,000 forintot. Ezenkívül egyházi funkcióiért tömerek ajándékok szokott kapni. Prædikációit francia, svéd, kínai, s más nyelvekre is lefordítják és Amerika sok más templomában nyilvánosan felolvassák. Nemrég 150,000 forintot ajánlottak a híres férfiúnak, hogy tetszése szerint válasszon időben s helyen nyilván- nos előadásokat tartson s ő ez ajánlatot visszautas-ította.

* Lafayette tábornok Ödön nevű unokája meg- halt s vele a híres férfiú családja kihalt. Az elhun- yat sokszor figyelmeztették, hogy a híres név fenttar- tása végett házasságkötés meg, de ő büszkén azt felelte, hogy nevék soha sem hal ki, mivel a föld legna- gyobb nemzetével áll összeköttetésben.

* Succé, a híres olasz kopáló, New-Yorkban most fejezte be legutolsó kópálási mutatványát, mely 55 napig tartott, tovább, mint minden eddigi kópálás. Csak vizet s az általa feltalált elixirből né- hány cseppet használt.

* Vasut Ázsia és Amerika közt. Kanadában oly vasuti vonalat terveznek, mely a Yukon folyó völ- gyén át Alaszka keleti partjág vezetne, a honnan a Behring-csatornán át gőzhidast használnának, hogy ezt a vasutat a tervezett szibériai vasutal öss- szeköttetésbe hozzák.

* A kigyóknál a lábak helyét a bordák pótolják, melyek száma a különböző fajknál igen változó, az óriási kigyónál mintegy 400. A bordák mozgásait a hernyók lábainak mozgásaival lehet összehasonlí- tani, minden bordapár összeköttetésben áll szaba- don mozgó húslemezekkel, melyek a gyors mozgást lehetővé teszik.

* A legtöbb szeme az összes állatok közt egy chiton nevű puhánynak van; voltak példányok, me- lyeken 11,000 önálló s mozgatható szemlet lehetett megkülönböztetni. Több rovar összetett szemében azonban sokkal több szemrés van, így némely lep- kéknél 17,000, a mordelle nevű rovarnál 25,000 és egyes szitakötőknél 36,000 ily szemrés lehetett megkülönböztetni.

* A világ legnagyobb méhtelege Kanadában Becton mellett van. A telep négy hold földre ter- jed, s mintegy 19 millió méh van benne. Kedvező évben ezek a méhek 75,000 font mézet termelnek. * Értékes földgömb. A perzsa szájában egy 2¹/₂ láb átmérőjű földgömböt készítettett több millió frank költségen. A tavakat s tengereket pompás smaragdok, a különböző országok határait pedig sűrűn egymás mellé helyezett gyémántok, rubinok, zafírok és más drága-kövek jelzik.

* A tojástanáz leginkább elterjedt Valenzia spa- nyol tartományban, a hol egyáltalán sok ügyes tün- cöz lakik. Bizonyos távolságban s minták szerint rakják le a földre a tojásokat, néha oly sűrűn egy- más mellett, hogy a tánczosok lábujjainak is alig van helye. A zene hangjára megkezdődik a táncz, előbb lassan, majd fokozatosan gyorsabban és zen- vedélyesen, úgy hogy a tánczosok valóságos repülői látszanak. Mind amellet nagyon ritka eset az, hogy a letett tojások közül csak egy is megérleljön.

SCHLIEMANN HENRIK, TRÓJA ROM-JAINAK FÖLFEDEZŐJE.

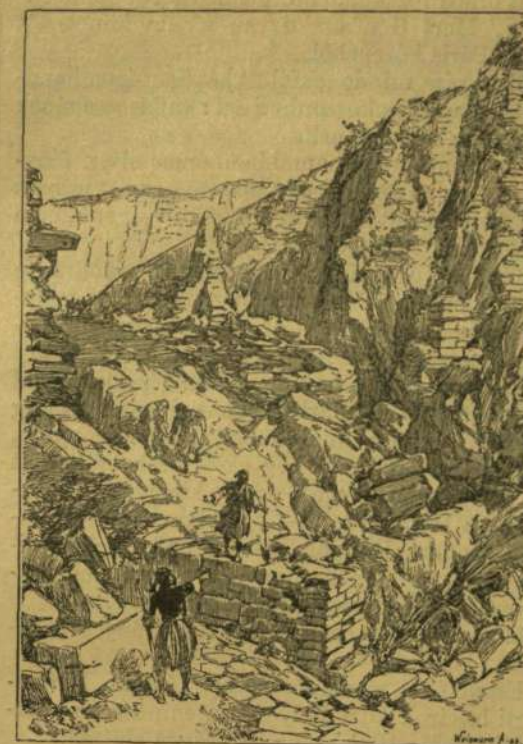
(1822—1890.)

Századunknak a régészeti kutatások terén egyik legérdekesebb alakja hunyt el december hó 26-án Nápolyban, egészen váratlanul. Schliemann Henrik, a világhírű archaelógus, ki, — mint Pulszky Ferencz a tudományok akadémia egyik nagygyűlésén tartott értekezésében mondja, — fölfedezte Trója kincseit s ismertebbé tette előttünk azt a csodás világot, melyet Homér felfedhetetlen költeményei s a görög mythologia csodaszép alakjai minden művelt ember agyában századok óta ismertekké tettek. Három ezer év előtti idők emlékeit hozta Schliemann napvilágra; azokat a helyeket tárta föl, ahol Akhilleusz és Hektor vívta bős csatáikat, hol Agamemnon ádáz serege elől szilárd falak közé zárta Páris a csoda szép Helénát. A világ legszebb hőskölteményének színhelyét mutatta meg Schliemann nekünk; s majd tovább kutatva, feltárta Mykenae romjait, megtalálta Agamemnon, Kasszandra, Eupymedon és más sokat emlegetett görög vezetések sírjait, egész seregét az oly emlékeknek, melyek közül csak egynek a fölfedezése is elég lett volna, hogy a felfedező kiérdemelje a művelt világ tiszteletét.

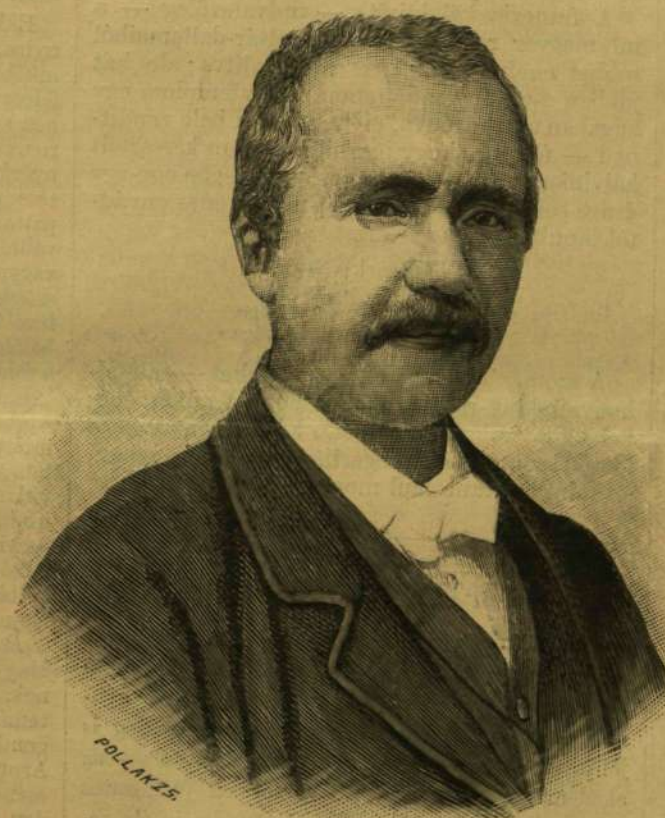
De nemcsak e rendkívüli sikerek érdekesei Schliemann életéből. Maga e kiváló férfiú életpályája is nem kevésbé érdekes, valószínűleg regény, az önalkotta férfiak küzdelmeivel, nélkülözésével és dicsőségével, egy oly életpályája, melynek folyamán a kereskedő gyakorlati érzéke csaknem beteges ábrándozásnak látszó idealizmus-sal van összekapcsolva.

Szegény evangélikus pap gyermeke volt. 1822-ben, január 6-án született Mecklenburg Schwerin hercegség Neuboukow nevű kis városában. Alig tanult többet, mint egy közönséges polgár gyermeke; 14 éves korában már kereskedő inas lett Fürstenburgban s ott szolgált öt éven át, kora reggel 5 órától éjjel 11 óráig szakadatlanul. Elég elfoglaltság arra, hogy az ifjú elfeledje azt is, a mit talán atyjától gyermekkorában tanult. És még sem feledte el. Csodálatos, hogy mintegy előre sejtette jövő dicsőségét az által, hogy már ekkor folyvást Trójáról álmodott. Még hét éves korában látott egy képet Trója egészéről valamely történeti műben s azóta el nem feledte azt; a kis gyermek el akart oda vándorolni s egy Minna nevű leányt is felbízott utitársul, ki azonban hűtlen lett hozzá és vállalatához. De az ifjú nem csüggedett. Egy alkalommal véletlenül találkozott egy görög születésű emberrel, szerény fizetéséből palinkát fizetett neki, hogy görögül tanuljon tőle. Midőn 1841-ben felszabadult, az új világba akart kivándorolni, hogy szerencsét próbáljon. A hajó, mely Dél-Amerikába vitte volna, Hollandia partjain törést szenvedett s a vagyontalan ifjú kénytelen volt egy amsterdami kereskedőnél szolgai állást foglalni el. Ebben a szomorú helyzetben volt éveken át, napi élelmére alig fordított tíz krajczárt, de az ábrándozó kedélyű s tudnivágyó ifjú még csekély fizetéséből is tudott könyveket vásárolni s álmát rövidítette meg, hogy nyelveket tanuljon.

Szorgalma és tehetsége fokozatosan meghozta az eredményeket. 1844-ben már egy Schröder nevű nagy indigo-kereskedőnek a külföldi levelezője volt s ez időben bámulatos tehetséget mutatott idegen nyelvek megtanulására. Angolul, francziánul, olaszul, hollandul, spanyolul és portugál nyelven már ekkor tudott, s midőn főnöke elhatározta, hogy Szent-Pétervárra küldi ügynök gyanánt, néhány hó alatt, önmaga, minden mester nélkül, tanult meg oroszul. Anyagi jóléte is fokozatosan emelkedett. 1850-ben önálló kereskedő lett s igen jutalmazó összeköttetést biztosítván Kaliforniával, hol az aranyláz épen akkor tört ki, nagy nyereségekre tett szert. Még szerencsésebb volt a krimiai hadjárat idején, midőn mesés vagyonhoz jutott az által, hogy épen a kikötők elzárása előtt hozatott be nagy mennyiségű árut. 1858-ban, midőn már többszörös milliomos volt, lemondott pétervári üzlete vezetéséről, s 1863-ban végkép vissza is

A hiszariéli ásatások. Trója romjai.

SCHLIEMANN HENRIK.

1. Arany diadém Hiszariéli. 2. Arany Mykenae. 3. Arany szarkofág. 4. Ezüst öltöny, aranyzavarokkal.

vonult a kereskedéstől, hogy kedvencz archaelógiai tanulmányainak élhessen.

Még kereskedő korában, mielőtt elfoglaltsága engedé, meglátogatta Görögországot, melyről oly sokat álmodott; s majd később, miután a földgömb nagy részét bejárta s ritka szép tapasztalatokat szerzett, 1868-ban ismét visszatért Görögországba s gondosan megnézte minden történelmi nevezetességet helyet görög születésű nevével, ki hozzá hasonlóan rajongó tisztelője volt Homérnak s az általa rajzolt óskornak. 1870-ben az egykori kereskedő végleg Athénben telepedett le s 1873-ban megkezdte azokat a csodás kutatásokat, melyek nevét örökre emlékeztessé tették.

Kis-Ázsia partvidékén, egy Hiszariéli nevű rongyos török falu mellett, néhány halomról makacsul állította a hagyomány, hogy Trója egykor ott állott. A tudósok ezt a hagyományt s jöformán az egész trójai háború történetét hajlandók voltak alaptalan mesének tartani. Schliemann, ki Homér az utolsó betűig könyv nélkül tudta s a régi görög irodalomban bámulatos jártassággal bírt, gyermekkori ábrándjaitól makacsul ragaszkodva, 1873-ban megkezdte az ásatásokat. Hét város romjait fedezte fel azon helyen, mely romok rétegekben feküdtek egymás felett. A hatodikról, melyen az elégs nyomai még akkor is kétségtelenek voltak, 1874-ben megjelent vasos kötetében tudományosan igyekezett bebizonyítani, hogy az e rétegbeli romok valóban a Homér költeményeiben megemlelt Trója romjai. Német tudósok kinevették, de lassanként többet hiteltre talált állítása, s azt mindenki elismerte, hogy az általa kiásott régiségek rendkívül becsesek. Pár év múlva Mykenae romjait kezdte ásní Pausanias leírása után, s itt is nagyon sok érdekes régiséget talált, arany vázakát és ékszereket, bár a szakferiák Agamemnon állítólagos sírjának meghatározása felett még most is kétkedve rázzák fejüket.

Nem is lehetetlen, hogy Schliemann az általa felásott régiségek meghatározásában többször tévedett. Az ő rajongásig menő idealizmusa tarthatta csak Homér s más régi írók minden betűjét kétségbevonhatatlan történeti igazságnak s csak az a már-már vallásos jellegű rajongás hihihete, hogy évezredek után is minden nyomot könnyen fel lehet ismerni. De ha sokban tévedett is, nincs tévedés azokban a kincsekben, melyeket százazrek reá fordításával a föld alul kihozott s a tudományos világ használatára közrebocsátott. Ezek valódi kincsek, melyeket az egykori kereskedőnek s Homér mesés világáért rajongó férfúnak köszönhet századunk. S ezek a régészeti kincsek, melyekből egy párt be is mutatunk, Schliemann nevét megőrizik hosszú időközön át s a régi kor tanulmányozóinak éltető forrásul fognak szolgálni.

A LÉMAN-TÓ PARTJÁRÓL.

Genf, 1890. decz. 20.

Genfben, a Kálvin városában, tudtommal egyedül vagyok ez időszert magyar; ha csak, kultur-egyveti törekvéssel, ide nem számolom az átellenes trafik «madám»-ját, a ki váltig esküszik, hogy ő Magyarországon született. De hogy melyik városban, erről mindössze csak annyit tud, hogy a vasút mellett feküdt. S ez az épen, a mi kétséget támaszt bennem, mert mikor ő született, nálunk még aligha volt vasút.

S mivel csak magam vagyok itt magyar, olyan jól esik most azzal a tudattal ülni le a papiros mellé, hogy, több hónapi böjtölés után, végre módomban van magamat kibeszélgethetni azon a nyelven, a melynél edesebb zenéjű, hiába, csak nincs a világon!

Annyi a tárgy, hogy minden maliczia nélkül kezdek az időjárásról.

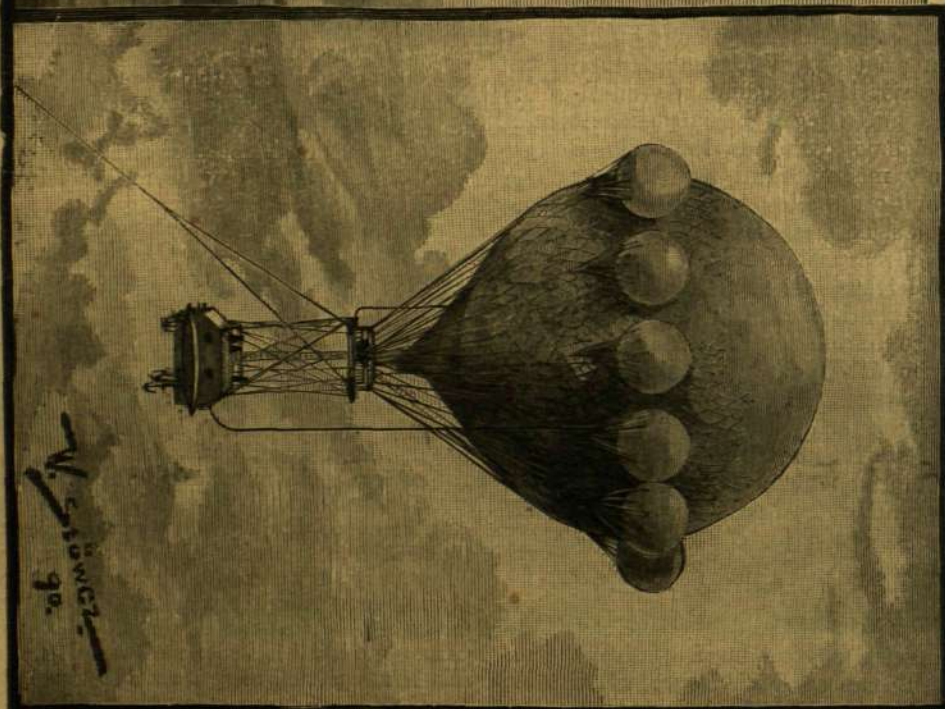
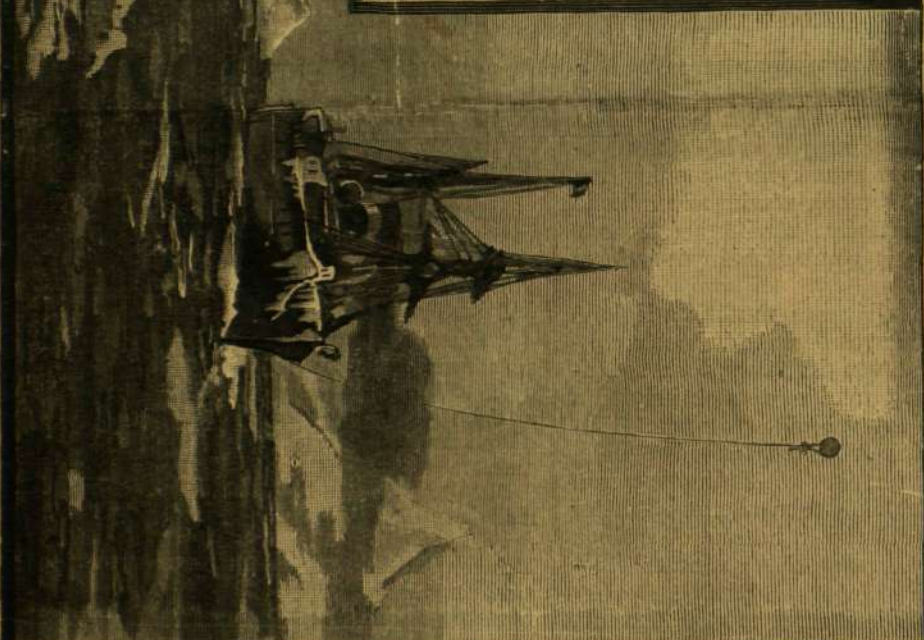
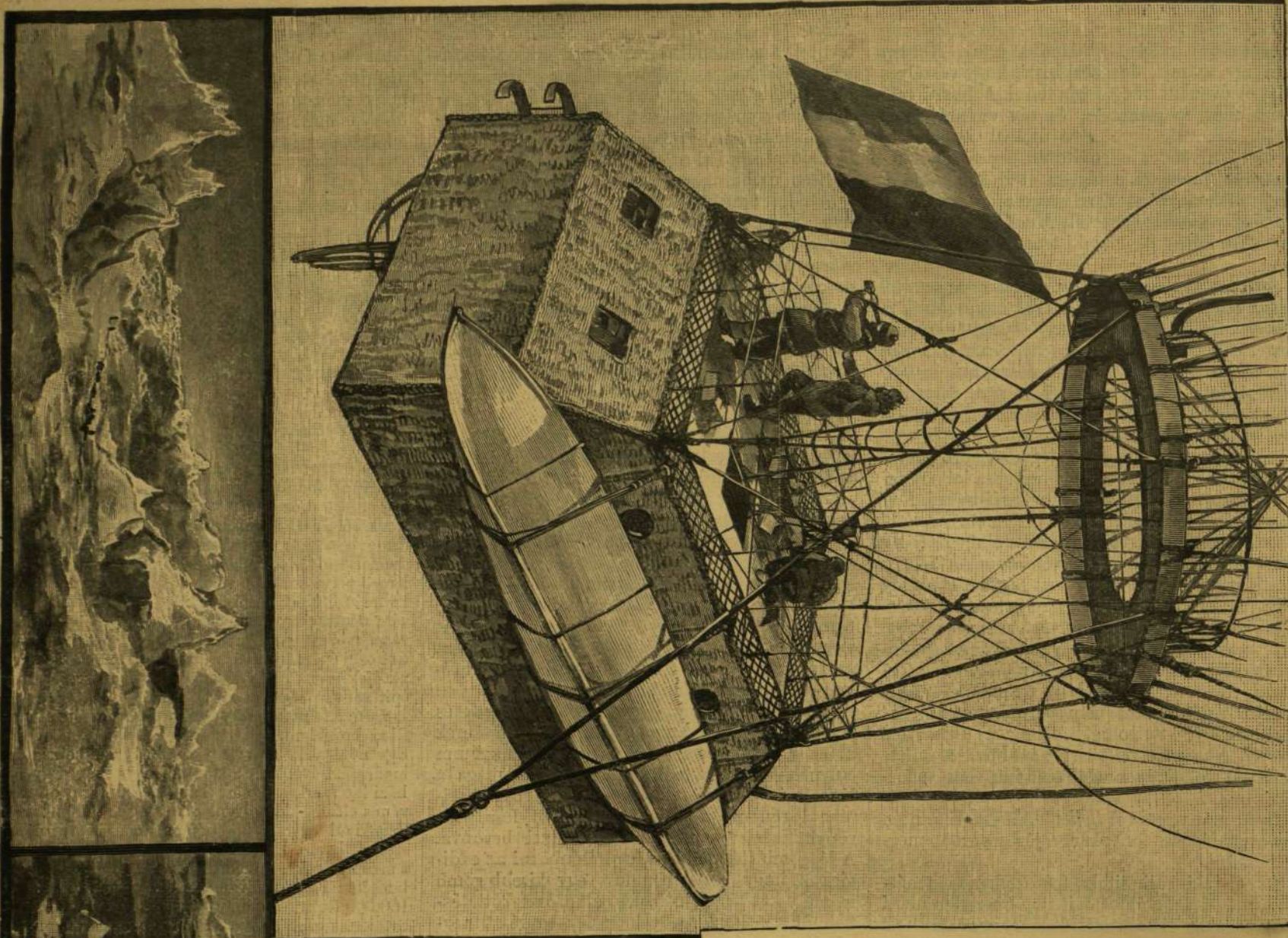
Genfnek nincsen ősze, borongó, méla égbolt, a lassan sárguló levelek költözete teljesen hiányzik, — világos előnyére a franczia szép-irodalomnak és a helybeli szerkesztőségeknek. A nyár szinte decemberig tart. A mi hosszú

A felület a meteorológiai observatóriummal.

A S. utca részén.

A léghajó alsó részének berendezése. A hátsó rész is látható.

A rakéta.

LEGHAJÓN UTAZÁS AZ ÉJSZAKI SARK FELÉ.

Gépjármű részén.

A léghajó hátsó részének berendezése.

vers-termő öszünk minden munkáját szörnyen prózái módon végzi el egy pár hideg éjszaka. (Kivéve persze a verseket.)

A táj szépséges areza ma már egészen télire változott. S a hóval borított hegyek — a Jura és Alpelek összeszőgellő bérczei — mintha fehérre vetkőzödve, jelezni akarnák, hogy ne háborgassuk őket, aludni akarnak.

A nyaranta oly mozgalmas vidéknek minden élénksége boszorkán a városba, s Genf, mintha csak egy kis Páris volna, ugyancsak éli világát.

Ez igazi «kálvinista Róma»-nak azonban a mulatsága is olyan forma, mintha — tesztem fel — ájtatos apácák csapnának maguknak farsangot.

S mikor a három ezer embert kényelmesen befogadó Kálvin-csarnokban, jobbra női közönség előtt, a spanyolországi reformátusok sorsáról, vagy az afrikai missziók sikereiről foly az előadó lelkes ajkáról órák hosszúra a szó: hiába zúzd rá a 60 tagú zenekar előtte-utána kedves, füzemlő zenét, egy párisi vagy még egy budapesti bálozó úrhölgy is bizonyosan kicsinyülő vállvonásokkal tekintene az egész «mulatság» ra. Itt pedig a város színe-java előtt, sürű egymásutánban, roppant érdeklődés mellett folynak le az ilyen esték.

Sőt még — Uram ne vigy a kísértetbe! — azok a kedves női ajkak énekelnek is, kisorsított alkalmi szöveget, ismerős zsolnár-dallamokra, olyan buzgóssággal, mintha csak valami felsőbb leányiskola vallás-vizsgálatán volnának.

A téli évad tulajdonképpen december 12-ikén kezdődik, a híres «leszkalád»-dal, melynek festői tarkaságát megtekinteni Párisból is minden évben akadnak kirándulók.

Olyan farsangi mulatság-féle ez, a városnak 1602-iki felszabadulása emlékére.

A különben is mindig élénk város e két napon (mert kettős az ünnep) egy tarka, farsangi báli-teremhez hasonlít; feldisztve és esténként kiválgatva minden elképzelhető módon. Kiöltözött, jelmezes csoportok, tréfás álarczosok járnak-kelnek, vig zenészek mellett, végig-hosszig az utcákon. A kik tehettek kocsikon vagy lóhátán, a leg-többen gyalog, kisebb-nagyobb tömegekben. Virágdobálás, s a játékok százféle nemei kerülnek elő; belevonatva ezekbe a járókelők ép úgy, mint font az ablakokban, erkélyeken állók. Az idegen, ki ép e napokon talál idevetődni, első tekintetre furcsa fogalmakat alkothat magának a genfi híres vallásos komolyság felől. De hát ma nincs idegen, ma mindenki testvér, mindenki «te». Ma minden szabad, mert ma van a *leszkalád*!

... Épp most olvasok hazai lapokban hírt a svájci szociálisták *genfi gyűléseiről*. Még pedig ugyancsak felfűtött híreket. *Padlveski* gyilkosságát Genfben ugyan kevés ember tartja «dicső tett»-nek. Azokból a «zajos» gyűlésekből sem igaz semmi. Mert bár szociálisták itt is vannak, sőt az igaz, hogy a Párisból elriasztott jó madarak első állomásaként rendszerint ide látogatnak el; de ám vannak törvények is, és van rendőrség olyan, mely messze földön riktítja páját. Stojanovnak, a Párisból elzavart bulgár szociálistának s még más öt idegesebb kollégájának ép most mondta fel a barátságot, kiutasítván őket egész Svájc területéről.

Ez a *Stojanov*, a ki úgy mellesleg orvostan hallgató is, rendkívül kedélyes úri ember lehet, egy a «Journal de Genève»-ben közzétett «nyilatkozata» szerint, mely jobban mondva egy napoleoni kiáltvány a Stojanov úr magas jelenléte által boldogított genfiiekhez.

Szinte megsajnáltam szegényt, akkorát nevetek rajta a genfiiek.

Hanem csak most jut eszembe, hogy ez első levelemben talán magáról a városról írt volna egyet mást elmondanom.

De mit olyat, a mit ne tudna az olvasó? Hogy a turisták szerint ez «Európa gyöngye» (s ki-vált ha a felséges vidéket is hozzávesszük), nem igen kellett megerőltetnie a képzelő-tehetséget, akárhát találta ki először, hogy a kálvinizmusnak máig világhírű fővárosa s egyből általános tulajdonságait úgy is tudja még a földrajzból mindenki róla.

Hanem van egy, a mit még az sem igen tud megérteni, a ki megfordult itt valaha. S ez az, hogy egy 70 ezernyi lakosságú város mikép lehet rendben, tisztaságban, építkezésben s általában a külső esin minden kelleiben ép úgy,

mint óriási forgalmában, élénkségében *világé-rossz*? Mert Genf csakugyan az, egy kimetszett darab Páris közepéből.

Bizonyára mindenekelőtt két igen-igen hatalmas tényezőnek köszönheti ezt: vallásosságának és munka-szeretetének.

A milyen puritán amabban, épen olyan fényűző, pazar ebben. S hogy e kettő együtt milyen csodákat terem: itt van élő bizonyágnak, ez a ragyogó kis város, Genf.

Kétségkívül a vidéket sem szabad számításra kívül hagynunk. Mert a gyöngynek méltó foglaltja van. Egyfelől a leírhatatlan szépségű Léman- (másként genfi) tó, ez az óriási olvasztott smaragd, a mint a hatalmas, lobogós gőzhajókat és a fehér vitorlás bárkák ereit ringatja mindig csendes tükörrel; másfelől a fellegekbe nyúló, erdővel beszőt közeli hegyek s ezek vállain át az emelt fejével egész időig kimagasló hegy-király, a Montblanc; — egy olyan magas szépségű képen olvadnak össze, a mely mellett bizony silány piktor-legényne törpül minden úgynevezett emberi «teremtő» képzelet! ...

Most szinte az egész város egy fényes karácsonyi kirakat.

Estenként a villámfényben uszó Rhone-parti bazárak közt bolyongva, mintha az ezer-egyéb meséi váltak volna valósággá előttem.

Az egyház hivatalosan, mint nálunk, «advent»-et nem ismer ugyan el; de a tizenegy református templom sűrű megtelése is hirdeti, hogy közelg a világot megváltó isteni szeretet születési ünnepe, a kedves karácsony!

A francia kálvinisták — tudvalevőleg — a mi magyar ref. egyházunk zsolnár-dallamaiból többen énekelnek (vagyis megfordítva; de hát jobban esett így mondanom); s a templom egy zugában meghúzódva, olyan jól esik bele zendítened — föltéve, hogy igazhittű, el nem keresztelt kálvinista vagy — a francia szövegbes egy-egy drága sort azon a nyelven, a melyet édes anyádól tanultál:

«A bűnösnek váltáságot,
A rabnak szabadságot,
Hirdet az Ur kegyességét,
Igy lesz öröm a jaj vége.»

A szomszédod ugyan, — meglehet — álmélkodva tekint rád, hogy miféle volapüköt énekel; de teljesen nyugodt lehetsz, mert az, a kinek szól, ép úgy megérti, — ha nem jobban, — mintha francziául mondanád.

SAZABOLCSA MIHÁLY.

A PETŐFI-TÁRSASÁG KÖZGYÜLÉSE.

A Petőfi-társaság mindig január 6-ikán, Vízkereszt napján tartja évi közgyűlését, a Petőfi születésnapját követő első ülésen. Az idén a tizenötödik gyűlésre jelentek meg a társaság tagjai, s a közönség is jól megtöltötte — a nagy havazás dacára — az akadémia nagy termét. A tárgysorozat változatos volt s a hallgatóságnak *Jókai* és *Pulzsky* is élvezetet szereztek felolvasásaikkal.

Komócsy József elnököl, ki rövid megnyitóbeszédében a Petőfi-kultusz jelentőségét emelte ki. Utána *Szabó Endre* olvasta föl a titkári jelentést, panaszokdóva, hogy a szépirodalom pang, s a napi sajtó sem pártolja oly melegen, mint a korábbi évtizedekben. A napi lapok leginkább külföldi regényeket közölnek s nincs számba vehető irodalmi közönyünk.

Pulzsky Ferencz kezdte meg a felolvasásokat, bemutatván «Élet és művészet» című tanulmányát. Összehasonlítva benne a régi és az újabb művészetet s arra az eredményre jut, hogy most a művészet el van választva az élettel, és minden csak jellemet nélkülözött utánzás. Mert a művész inkább csak a saját hűségére, mint magára a műre gondol. E tanulmányt *Pulzsky* még 1841-ben, tehát ötven évvel ezelőtt írta. Mikor a Petőfi-társaság megkérte, hogy olvasson fel valamit a nagygyűlésen, épen iratait rendezte s ő tüstént arra gondolt, hogy felolvassa ezt az ötven év előtt megírt dolgozatot, mely most is aktualitással bír. Megélejték.

Jakab Odón bemutatta «Kerekes Pál» című hatóság költeményét, melyet a közönség tapssal jutalmazott. Tetszett a közönségnek *Szász Gerő* «A legszébb költemény» című elmefuttatása is, melyben Petőfit magasztalta s felolvassa Petőfinak azt a költeményét, mely ő neki a legjobban tetszik s melyet ő legszebbnek tart. Ez a «Falu végén kurtá kocsmá» kezdetű költemény.

Ezután *Beniczky Bajza* Lenke lépett a felolvasó asztal elé, hová *Jókai Mór* vezette. «*Három király*» című elbeszélését olvasta fel, melynek hőse

egy fiatal özvegy, ki elutasít két királyt, Krösz és Voltaire utódait, s boldogítja egy harmadik királyt, a ki neki a kérdéskör világi javak helyét a szív birodalmát nyújtja. Az elbeszélés után élénken hangzott a tetszés nyilatkozata.

Endrődy Sándor «Orth János» költeménye, melyet *Berecsényi Béla* hűvel szavalt el, szintén tetszéssel fogadtattott s a főlhangzott tartós tapsra a szerzőnek is meg kellett magát mutatni az emelvényen.

Jókai Mór fejezte be a felolvasásokat. A mint megjelent az asztalnál, már riadó tapssal üdvözölte a közönség. «*Petőfi eszmecsirái*» volt a kiváló érdeklő felolvasás címe, melyet alább csaknem egész terjedelmében közlünk. *Jókai* e fölolvását perczeig tartó taps és éljenzés követte. A nagygyűlést *Komócsy József* rekeszté be rövid beszéddel.

PETŐFI ESZMECSIRÁI.

Irta Jókai Mór.

Egyszer láttam a *villámot megszületni*. A legkövetlenebb közelségből: alig hat lépésnyire tőlem.

Egész családom együtt volt: nőm, leányom és egy nevelt leányunk. Egy hatalmas nyári zivatar után künn álltunk az istenhágyi nyaralónk nyitott verandáján, gyönyörködve az elvonuló fergeteg pompájában. A bakacsinkék felhőkárpit eltakarta az egész vidéket; alatta fehér párafoszlanók lebegtek, mint szellemalakok, a kik ki vannak zárva az égből. Egy-egy néma villám pislant meg néha a felső sötétségben; olyan távol, hogy a hangja nem hallatszott hozzánk. A zápor az Istenhegyen megszünt már. A veranda alá menekült fecskék kezdték próbálgatni ázott szárnyaikat. Az egész lég tele volt ozzonnal.

Ekkor ott a mi verandánk előtt, ember magasságnyira a földtől, támadt egy szikra: labda nagysága; inkább nevezhetném kigyuladt csillagnak, mely egy feloszthatatlan percig a szivárvány minden színében sziporkázva «állt» előttünk, szétágazó szimmetrius sugaraival hasonló egy virágkehelyhez, gyönyörködött és nem jéztó. Az *Isten játéká!* Születése percében a hangja nem volt egyéb egy erős, pattanó zengésnél; a villámgyermek sir! — A továbbfolyó perczben, — ha felénk fordul, mind halva vagyunk! — nem! oldalt ezékelőzt s aztán éles szögletbe törve, lecsapott az ezer lépésnyi távolban levő Mártonhegyre. De már akkor lángoszlop lett belőle s égreperzstő dörge miatt reszketett alattunk a föld; már akkor az *Isten haragja* volt!

Ezt hozom fel igazolásomul.

Ha szabad volt megátomnom a születő villámot, miért ne legyen szabad arról beszélnem, a mit rajtam kívül szintén igen kevesen láttak: a támadó villámcsirkáit egy lángésznek, a ki fergeteg volt irodalmunk világában, égtisztító, földteremkenyítő; — villámait már nem látjuk, dörgejét nem halljuk, felhőt sem látunk belőle, hanem virágait, a mikkel költészetünk mezejét teleszórtá, örökké szedni fogjuk.

Petőfi, a költő, a népvész, egyike volt, nemcsak Magyarországon, de korszakunk legkiválóbb szellemének, a kinek hite, meggyőződése volt az, a mit költeményeibe foglalt, a ki rajongott azért, a mit ki-gondolt, a ki benne élt abban, a mit megálmodott. Azonkívül pedig ugyanaz a közönséges ember volt, csendesen feldicsérendő jó tulajdonságaival, s szelíden megmosolygóni való gyarlóságaival, mint mi valamennyien.

A legtöbb költeményének ismerem az eszmecsiráit; ha szabad volna idegen szót használnom, azt mondanám, — motivumait. Némelyiknek ott voltam az első szikra kipattanásánál. Láttam azt, mint amaz emlékezetes villámot megszületni, s aztán mennydörögve végig harsogni, hegy és völgy felett s lecsapni a legmagasabb oromra. Követte a zápor-szakadás. Vér-zápor volt.

Ezuttal azonban egy másik villámcsiréi költeményéről akarok szólni, mely azt a régi, azt az erős barátságot, mely bennünket összekapcsolt, ketté tudta szakítani.

Petőfi életiról, s azok között a legkiválóbb, felejtetlen barátunk *Fischer Sándor*, mindannyian fel-említik e meghasonlást, s megtalálják az indokát *Petőfi*nek *Vörösmartyhoz* írott versében, melynek visszatérő végsőra így hangzik: «Nem én téptem le homlokodról, magad tépted le a babért!» S mely az általunk közösen szerkesztett «*Életképek*»-ben megjelent; melynek tartalmát, hangját én utólagosan rosszalant ugyanazon lapon s mely nyilatkozatomért aztán *Petőfi* szintén ugyanazon lapon határozottan megtagadott minden barátságos viszonyt kettőnk között.

Az életirónak adat a tény: *Petőfin*ek e költemény megírására elég az ő kedélyhangulatának megismeretése, ki *Kossuthban* vetélytársát látta s *Vörösmartyt* meggyűlölő azért, hogy *Kossuth* indítványára rászavazott az augusztus 21-iki országos ülésben. Az indok érthetővé teszi a tényt. De a lélekbuvár előtt fenmarad az a kérdés, hogy ha a költemény miatt *Petőfi* és én között véleménykülönbség támadt, hogy nem tudtuk mi ezt «a nyájasság kamarájában» egymás között elintézni? Hogy jelenhetett meg

előbb a vers az egyik szerkesztőtől, azután a rosszalás a másik, ugyanabban a lapon? Miért nem tettük azt, a mi etnikai következtetés, hogy ily esetben mind a két szerkesztő visszalép?

Valami melyekben ható erősebb vérmérgezésnek kellett itt működni, mint egy halvány politikai nézetkülönbség. Hiszen saját akkor irt cikkekim állnak, mint terhelő tanuk ellenem, a kik szemembe mondják, hogy én is épen oly vakbuzgó gyökérirtó voltam, mint *Petőfi*.

Vagy jobban szerettem én *Vörösmartyt*, mint *Petőfit*? Nem; Magyarországnak összes nagy embereit együtt véve nem szerettem annyira, mint *Petőfit* *Sándort*.

Hanem valaki mégis volt, a kit még jobban szerettem, mint *Petőfit*.

«Szerettem.» — A titok szikrája kipattant., De ő is, *Petőfi* is szeretett mást! És ennek a szikráját is láttam kigyuladni.

A megelőző 1847-ik év egy nyári délutánján az alföldi utjából visszatért *Petőfi* betoppant a szobámba s e szóval kezd:

— Pajtás! Megházasodom. — Tudom, — mondtam. Megirtad erdődi leveledben: «olyan három hetet töltöttem itt, a mely testvérek között is fölé három mennyországgal.» Násznapul is meghívtál. — De már nem *Julia* veszem el. Megtudtam, hogy volt neki egy német katonatiszt gróf udvarlója. *Német! Katonatiszt! Gróf!* Három gyűlölet egy alakban. Elfelejtettem örökre. — Hát ellenben, kit fogsz elvenni? — «*Prielle Kornéliát*».

És aztán elmondta az egész idylt, hogy ismerkedett meg az ifjú művésznővel Debreczenben; hogy kérte meg rögtön a kezét; ha pap lett volna, a ki vállalkozik rá, rögtön megesküdött volna vele. Most el vannak egymással győzeve s mielőtt itthon az ügyeit rendbe hozta, siet vissza a menyasszonyához s vezeti oltár elé. — «Nos mit szólsz hozzá?»

Valami nagyon okosat akartam mondani. — «Barátom: a szerelm a nap, a barátság az árnyék: az árnyékok követ mindenit, a merre jár; de elejébe nem áll, a míg a nappal szemben állsz.» — «Ne mondj rá itt nekem dondónai oraculumokat, hanem felelj magyarin: először e násznapomnak?» — «Násznapod lesz; de ismétlen: szív ügyében, szerelemben tanácsot sem ne kérj, sem ne adj.»

*

(*Jókai* ezután elbeszéli, hogy jól ismerte *Prielle Kornéliát*, azt az ábrándos, naiv kedélyű leányt, ki csupa szív volt. Egy évvel előbb *Kuthy Lajos* kérte meg a kezét. *Kornélia* viszonzotta a ragyogó fantáziáján, de frívól lelki szép férfit (*Kuthy* a magyar jellegnek valóságos eszménye volt külsejében) vonzalmát. Jegyesek voltak és már kitűzték az esküvő napját. Az esküvő előtti napon *Kuthy* csabító színekkel kezdte jegyesének festeni a halálát, úgy hogy ez beleszeretett a halálba és elhatározták, hogy meghalnak. Kimentek a zuglatba és ott a Vajda-bérezén térdre borultak, *Kuthy* átkarolta a menyasszonyát, szavalt és így szólt: «Nézz szét még egyszer e világban!» És ezzel megmutatta neki az eget, földet, embereket, figyelmeztette a füstölő kéményekre és nyomban hozzátette, hogy — «ezóta megsutított a rostélyom, most már menjünk haza reggelizni!» E kiméletlen tréfá elbűsította *Prielle Kornéliát*, ki akkor távozott is a fővárosból és ezért csodálatos, hogy még másodszor is tudott költőt szeretni. E kis kitérő után *Jókai* így folytatja:)

*

Petőfi visszament az Alföldre megint: de nem *Kornéliához*. Csak boszu volt az, csak gyűlölet! S szerető között a gyűlölet nem egyéb, mint megkövülése a szerelemnek. — Ha már *gyűlölünk* is, akkor már nem tudunk felejtetni!

Petőfi, mint *Julia* férje tért vissza a fővárosba. Egy szálást fogadtunk, s közös háztartást vittünk. Ez is egyike a legnagyobb képtelenségeknek, a mi valaha poéták fejében megfogamzott, «Egy» szép fiatal nő, és «két» fiatal férfi egy közös lakásban, a kik mindnapon együtt reggeliznek, ebédelnek, vacsorálnak. És hát hol van az a jogerős emelkedett bírói ítélet, a melyben én rák mondatk, hogy erényesnek kell lennem? *És Julia*, mondhatom hogy nem csak a saját érnévt őrizte szigoruan, hanem meg az enyémet is. Ha egyszer egy vacsoráról elmaradtam, másnap olyan kezesváltatás alá fogott, hogy azt sem tudtam, a sok igazság közül, melyiket adjam elő védekezésül. Bizony papucs alatt voltunk mi mind a ketten, *Sándor* is, meg én is. S ugyan meg kellett gondolnunk, hogy asztal fölött hogyan járjon el a szánk.

Egyszer odajött hozzánk *Orlai Petrich Soma*, a festő, *Petőfin*ek közeli rokona, hajdani kegyeser pajtása, a legszelebb fiú a világon, ártatlan kedély, eszményi, költői lélek, a kinek még a hangja is oly füvölaserű, olyan melodramái volt, hogy ha valaki behunyt szemmel hallgatta, azt hihette, — a hangról is, a tartalomról is, — hogy valami tizenhat éves kisasszony beszél. Még egy pár írótszörn volt jelen; oszonnáztunk; *Petőfin* vitte a háziasszony tisztelt. Aközben fecsegtünk, összevissza mindenféle badarságot, a miről mi azt hittük, hogy okos dolog. *Petőfi*, mint a nagyinquisitor, ügyelt mindegyikünknek a szájára: nem csuszik-e ki rajta valami olyan

szó, a miért «tűzet kell tenni a gyerekeknek a nyelvére»? Egyszer csak a jó szelid *Orlain* esik meg az a fátum, hogy kiszalad a száján ez a népies szöveg: «a fene tudja». Erre *Petőfin* felkerekedik a pam-lagról s elhangja a társaságot. Mi csak várunk. Tán a pirított szemle után lát a konyhában? De a mi asszonyunk csak nem jött vissza. Utóljára maga *Petőfi* vállalkozott, hogy a feleségét felkeresi. Kis idő múlva visszajött: de csak egyedül.

«Látod barátom, — mondá *Orlain*ak. — Te vagy a hibás. Mért nem ügyelsz a kifejezéseidre? Olyan szót ejtetél ki a feleségem előtt, a mi annak lehetetlenné tette a társaságban ittmaradást, Azt mondtad, hogy «fene.» — Szegény *Orlain* nem is emlékezett már rá. Védni sem tudta magát. Én megszántam és segítségére siettem. — Hát Samu pajtás csak a klasszikusokból idézett ezuttal. Tudod *Sándor* a hol ez van írva: «Tánczolok, mint veszett fene!» aztán meg ez: «Mert a katonai palya fene sik.» Kegyetlenül letorkolt érte. — «Tanul meg azt, hogy a mit nyomtatásban elolvastathatunk a publikummal, mind azt nem mondhatsz el élő szóval egy társaságban, a hol egy nő van jelen.»

Ha most nyugodtan visszagondolok rá, el kell ismernem, hogy a mi rák nézve tréfa, az *Petőfin*re nézve komoly dolog volt. E jelenet hatása alatt szülemlett meg az a verse, melynek felirata: *Mi a szerelem!* Végsőra közt ez a szép axioma: «S ha feleségünk szeszélyes, Magunkat szubmi szeszélyhez, Lásdátok ez a szerelem.»

Összes munkái gyűjteményében e vers alá «Költő» van téve. De ezt *Petőfi* Pesten írta; fel is olvasta nekem frissiben. A végéről az elejére térvé, azt mondtam neki: «Az a megszólítás sülűd poéták, bik-ficzek!» ugebár nekünk szűk? Köztünk uri magamnak is? — Ráhagyá!

(*Jókai* ezután elmondja, hogy őt és *Petőfit* a márcziusi napok is együtt találta. *Petőfi* kiosztotta a szerepeket: ő lesz *Danton*, *Jókai* meg *Saint-Just*, elefedve, hogy épen *Saint-Just* olvasta fel a törvényt széknel a vádlevellet *Danton* ellen. *Jókai* ezután így folytatja:)

Szerencsére nem lett belőlünk sem *Danton*, sem *Saint-Just*; hanem az lett belőlünk, hogy mire a márcziusi ibolyákat a májusi gyöngyvirágok felváltották, akkora úgy elefejtett bennünket a világ, — mint a hogy el szokták felejteti az ibolyákat a gyöngyvirágok évadjában.

Az első magyar felelős kormány megalakult, a nélkül, hogy észbe juttott volna, hogy itt van két író ember, a kinek a tollát talán lehetne valamire használni. Minden kortársunk jutott valami állás-hoz: a márcziusi tizenötödiki népszónokok közül többen képviselőkké lettek megválasztva: még a jámbor, egykőnyű *Táncsics Mihály* is kapott mandátumot, a kit mi hoztunk ki a börtönből, — és *Petőfi* megbukott a születő városában. És ő azt hitte, hogy pokoli ármanj buktatta meg, nem akarta elhinni, hogy a gubás polgártárs nem ismeri azt a versről, a ki őt jobbágy sorsából felszabadítá, hanem a papnak a fiát ismeri, — derék termete van.

S még itt nem volt a kiábrándulásnak vége. Ha mint népvész, mint politikai hősök megbuktunk is, megmaradtunk költőknek. Tehát még azt is meg kellett értnünk, hogy mint költők is megbukunk.

Márcziustól kezdve az «Életképeket» ketten szerkesztettük. De a lap, melynek az első félévben másfél ezer előfizetője volt, a második félévben annyira leszálalt, hogy nem nyomtatták többet *négyász* példányál. A magyar közönség kidobta a maga poétát a hajóból.

Petőfi büszkeségét mind nem törte ez meg. Mit neki közönség, választók? Ő missziójában hitt. Várta a nagy katasztrófát, mely őt egyszerre a nemzet élére fogja emelni. S a hitének volt valami alapja. A politikai fordulatok oly gyorsan és oly váratlanul jöttek, egyik esemény úgy taposott a másik kigyó-farkára, hogy a mai nap nagyságainak soha sem volt igére a holnap nap.

És *Julia* nem hogy csillapította volna, de még tüzelte a férjét: «*Varrd meg azt a zászolt feleségem.*»

De ne legyek háládatlan a sorshoz!

Ha a márcziusi napok diadalalmoráért elvesztettem azt a szeretetet, a mely egy írora nézve oly drága, a közönség szeretetét, nyertem helyette mást, mely azt dúsán kárpótolta. A márcziusi tizenötödiki nap legvalóságosabb örjában hozott össze a sors azzal a nővel, a kivel lelke, életem összeerott.

*

Éppen *pünkösöd vasárnapja* volt; tartós eső után szép derült nap. Estére zivatar lett. De nem az égből, hanem idelelen a városban. Egy olasz császári ezred fellázadt a magyar kormány ellen. Tisztjei bujtogatták fel. Magtagadták az engedelmisséget a magyar hadügyminiszternek, a ki őket másnap Vербász alá akarta küldeni, a lázadó szerbek ellen. Az olasz katonák közül még volt egy magyar önkéntes zászlóalj is a Károlyi-kaszárnnyában, csakhogy ennek nem volt fegyvere. A fellázadt olaszok és a magyarok között verekedés támadt; az olaszok bezárták a kapukat. Az utczának riadót vertek a nemzetőröknek. Én is nemzetőr voltam, siettem haza a szuronyos puskámért. *Petőfi* otthon volt. Mikor tölem meghallotta, hogy a katonaság fellázadt s a

dobóják össze, azt mondta, hogy ő is velem jön s bement a szobájába a fegyvereiért. Volt egy két-csovű vadászpuskája, meg egy tenyérnyi széles kardja, a mit guillotinnak hívtunk.

En hamarabb készen lettem a fegyverbeöltözéssel: mikor kiléptem a szobából a közös ebédlőbe, ott találtam *Julia*t. Rémület kifejezése volt az arcán: megfogta a kezemet jéghideg, reszkető kézzel s azt mondta: «Az égre kérem őt, siesen! ne járj meg *Sándort*. Zárja be a lépcső-ajtót s vigye el magával a kulcsot.» Csak egy kulcsnak a lépcsőhöz. Ezért az egy szóért örökké becsültem *Petőfin*et. Ez volt az igazi képe. Tehát erősebb a szerelem, mint a dicsrágy.

En sietve haladtam le a lépcsőn: annak a rács-ajtóját bezártam s aztán ki a kapun.

Mire kiértem az utcára, már akkor *Petőfi* a felnyitott ablakban állt. Rám kiabált dühösen, hogy ereszkedj ki, nyissam ki az ajtót, s hogy rá sem hallgattam, szidott; németnek, pecovicsnak, kamarillának nevezett; fenyegetett, hogy megöl! Szerencsére az utca görbül, én elosonhattam.

Hát bizony nem valami nagy dicsőségnek az osztályrésztől fosztottam őt meg ezuttal. A Károlyi-kaszárnnya ostromlását magam sem számított a babéram közé. Az olaszok kilövéldöztek az ablakokon, a nemzetőrök belövéldöztek, a nélkül, hogy valami nevezetes kárt tettek volna egymásban, míg végre másodszor is megérkezett a hadügyminiszter, *Mészáros Lázár*. (Az első kísérletnél lelőtték a szárnysegédét.) Hozott magával Budáról gránátosokat, meg egy üteg ágyút. Az ágyukat a kaszárnnyának szegteté s felszolgáltatta a lázadókat, hogy térjenek engedelmisségre, különben összeagyuztatja őket.

A nemzetőröknek pedig azt mondta az öreg ur, hogy: «Az urak menjenek addig a koresmába; ha ágyusztó hallanak, jöjjenek megint vissza.»

En azonban e fegyverszünet alatt nem mentem a koresmába, hanem teljes fegyverzetben, lőporfűstös tenyerekkel főlátogatam *Laborfalvy Rózához*, a ki ott lakott a hatvani-utczában, a nemzeti kaszinó mostani palotája szomszédságában. Több színész is volt nála, a kiket a kíváncsiság csodított oda.

Ugy hiszem, hogy dísekedtem egy kicsit a hősi magamviselétem, a mit ez «első» ütközésben kifejtettem. Az első puskaporfűst-szagban van valami mámorító. Ennek aztán az lett a következtése, hogy többen nem eresztettek vissza. Csakhogy nekem szemembe mondták, hogy nem oda való vagyok, a hol emberhalált csinálnak. Nem is volt rá szükség. Éjfélre megadta magát a lázadó olasz ezred s lerakta a fegyvereit. Hanem az utczák egész reggelig olyan élénkek maradtak, mintha nappal volna.

Vitézségemnek meglelt a jutalma: egy nagy veres toll, melyet kedves kezek tűzték a kálváriai kalapom mellé. Másnap minden ember az én veres tollamról beszélt a városban, s arra én nekem kétszeres okom volt büszkének lenni.

felolvasá. Ez volt a *Vörösmartyhoz* intézett vers! A mint az utolsó stropha elhangzott, azt mondám Petőfinék: — «Nagyon kérek, hogy ezt a verset ne add ki a lapunkban.» — «Látod? — szólt Emődy. — Ő sem helyesli.» Aztán elmondtam az indokaimat Petőfinék, a mikért ez a vers maradjon a közönség előtt eltakarva. Meggyőződött, összehajította a költeményt és a zsebébe tette.

Ekkor azt mondta nekik:

«Ez most még egyre kérek. Nekem néhány napra ell kell Pestről távozzom. Lapunk legközelebbi számának a szerkesztését vállald te magadra.»

Elvállalta, hanem aztán azt kérdezte: — «Mért kell neked eltávoznod és hová?» — «Azért, hogy megcsúszd egy menyasszonnyal, Laborfalvy Rózával! Erre ő indulatosan kiált fel: «Az lehetetlen!» — «Ez így van.» És ő még egyszer kiált: «Az lehetetlen!» S az indulatosan hagyta el a szobát.

És Petőfinék a vad indulatossága idézte fejéremre életemnek legnagyobb fájdalmát, az anyai átkot, mely évekig nehezdedt fejéremre, a míg az anyai szeretet nem törölte azt homlokomról s áldásával

Hanem hát a harag rossz tanácsadó, de a büszkeség még rosszabb.

Utáink itt végkép ketté váltak.

Mi mind a ketten «választottunk magunknak csilagot!» — Csak hogy az én csillagom engem a zenitől a nadirig elkísért...

Most már az én egémről is leszűlt a nap. S napnyugvás után nem jár velünk semmi árnyék, sem előtünk, sem utánunk. Jó barátok és szeretők maguk is az árnyak nagy országába tértek már meg mindannyian.

S ha én most, tengeri nagy idő után kezemet feltartom az égbe: s azt mondom: «nem jól tettem ezt,» — hiszem, hogy ő is lenyújtja a magját onnan felülről s viszonzozza a kézsorítást.

A SZÓNOKLÓ BOOTH TÁBORNOK.

Néhány év óta rendkívüli föltűnést kelt a művelt világban egy angolországi eredetű rajongó felekezet, mely magát az «*Üdv hadseregé*»-nek

valamint a többi alvezérek is «ezredes», «kapitány», «hadnagy» s más katonai címeket viselnek. E tekintetben semmi különbséget nem is ismernek el, sőt a nők között is volt egy «tábornok», épen Booth neje, a kinek mult évben Londonban történt halálakor a hívők óriási mérvű gyász-szertartást rendeztek, a mint arról annak idején mi is megemlékeztünk. Maga az özvegy tábornok azonban még most is élén áll hadseregének, mely a beavatottak állítása szerint már sok ezer főre rug s Amerikában is nagyon elterjedt. Booth tábornok időről-időre szónokokat tart híveinek. Egy ily szónoklat nem érdektelen jelenetet örökíti meg itt bemutatott képünk. Booth a keresztény vallás dogmáit szociálisztikus eszmékkel fűszerezi s a nagy tömeg nyomorának élénk színezésével is hat hűveire, kik különben is könnyen lelkesülők és ábrándozók. Első műve, melyvel felekezetét megalapította, «In Darkest England» (A legsötétebb Angliában) mint címe is mutatja, hasonlóképp szociálisztikus irányú volt. Újabban sok ellensége támadt: egyik leghűbb segédtszítje, Frank Smith tüntetőleg elpártolt tőle, a rendőrség is gyakran nehézségeket támasztott nyilvános tüntetéseikkel szemben: de azért az «*üdv hadserege*» még most virágzik s a nagy tömegből új-új híveket vonz magához.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gr. Széchenyi István hátrahagyott irataiból az akadémia kiadásában ismét egy terjedelmes kötet jelent meg: *Gróf Széchenyi István külföldi uti rajzai és főljegyzései*, naplói nyomán a magyar tud. akadémia megbízásából összeállította Zichy Antal. Széchenyi munkáinak ötödik kötete ez, mely a nagy hazafi naplójegyzeteiből harminczöt évi időre (1812—1847) terjedő időkből válogatta egybe azokat, melyek utazásaira vonatkoznak. Nem az uti benyomások teszik nagyrészt a gyűjteményt, — mert Széchenyi röviden, szaggatottan ír, — hanem az eszmék, gondolatok, érzések, melyek előtűnik szívében és elméjében, mikor látja az előrehaladt nemzeteket és saját hazájára gondol. Az ifjú katonatiszt, ki németül írja naplóját, még álmódzik, a férfit erős tettvágy lelkesíti, hogy tapasztalatait értékesíti hazájára javára, a hajlott korban pedig erőt vesz rajta a komorság, a kétség, s Graefenbergben, Priessnitz vizgyógy-intézetében halálos aggodalmak ragadják meg. Utazásai közben is mindig emészt valami, mindig borong a lelke, tépelődik, kétség szállja meg. A honszeretet nem tud úgy lángolni lelkében, hogy nehez hamvát ne hullatná lelkére.

Zichy Antal nagy szeretettel és gondallal állítja össze a naplókiból az uti jegyzeteket, melyek nemcsak külföldi, hanem hazai utakról is beszélnek. Kezdi az 1814-iki olaszországi uttal, melyre azután különböző kisebb-nagyobb utazások következtek, részint a nyugati országokba, részint keletre, az Al-Dunához, Konstantinápolyba, sőt Kis-Ázsiába. Zichy időrendi sorban adja az utazásokra vonatkozó főljegyzéseket, melyek nem kidolgozott utleírások, hanem töredékes jegyzetek, néha csak száraz adatok, néha azonban bővebb fejtegetések vagy elmélkedések. Széchenyi egyéniségének ismerete szempontjából azonban mindannyi igen érdekes és tanulságos. A testes kötet ára 4 forint.

Kiss József újabb költeményei 1883—1889. Budapest. Révai-testvérek 1891. E kötet, melyet a szerzőnek művészi kivitelű arcképe díszít, rendkívül pazar kiállítású. A Franklin-társulat nyomdája igen szépen nyomtatta e kötetet, melynek papírja oly vastag, hogy a 144 lap, mely rendszeren csak vékony füzetet szokott tenni, itt meglehetősen testes kötetet képez. A gyűjteményt a «Jehova» című hosszabb költemény nyitja meg, a szerzőnek egyik legerőteljesebb alkotása. Egy öreg rabbit fest benne, ki a próféták izzó szenvedélyével csüggy hitén és a mult avult hagyományain. Feneketlen gyűlölettel tekint korunkat és a keresztény civilizációt s a rangjára gondol vissza az ó-testamentum sötét napjaira, midőn pallos irtotta ki, vagy tűz emésztette meg azt, a ki nem tisztelte a boszúálló Jehova törvényét. És ennek az exclusiv, fanatikus öröknek meg kell érnie, hogy a korszak egyenként elrabolja tőle és apái hitétől valamennyi gyermekét. Bár rokonszenvünk nem az öreg, hanem a gyermekek részén áll, kétségtelen, hogy a vén szédő tragikus alak s nem közönséges költői alkotás. A kötet többi részét, «Noémi», «Tör-

ténetek», «Az ünnepnapokból», «Ágról-ágra» című eziklusokba foglalt kisebb költemények képezik s «Az erdő parancsol» cím alatt egy hosszabbacsa, de egészen értéktelen költemény. A balladák a második eziklusba vannak sorozva, véleményünk szerint nem állnak Kiss József jobb balladáinak színvonalán. A «Sólyom Petti hegedője», «Czobor Erzsike» jelentéktelen történet. «Roboz Ágnes» Pókainé ismert s fel is dolgozott történetének nem valami szerencsés átdolgozása. A «Mész»-ben a gondolat kitűnő, de a kidolgozás jóval gyengébb. Legsikerültebb a «Rab asszony», mely bár szintén nem egészen ment a szerző hibáitól, a mesterkéltségtől, a költői szépségeknél sines hűjával. A szenvedélynek megkapó ereje lángol például a következő szavakban, melyekkel az ifjú asszony hűtlen urát eltiltja magától:

«Hogya minden tenger vize rád zuhanna,
Hogya minden felhő zápora rád hullna,
Egyebet sem tenne, csak tégedet mosna,
Attól az asszonytól tisztára nem mosna.

Álljon itt még mutatványul, az utolsó eziklusból egy rövid költemény:

Hová?

Hová, hová lomhán lecsúszó szárnyal
Tépett hajom, te korhatd kis ladik!
Magányos fátylód széllel és hullámmal
Még meddig küzd? meddig viaskodik?

Ha egymagamba járni a hullámot,
S ne csüggye rajtam annyi drága lét:
Ó dehogyan védném a félig elmulott
Veszendő rongynak olesó életét.

Hol legvadabb az örvény forgatagja,
Az ő magányja a legzordonabb:
Óda teremlen, hogy a szirtbe csapja
A legelső hullám csolnakomat.

De nem szabad! Sorsom kemény parancsa:
Lankadt izommal törni a habot,
Bár érzem, hogy az áhitott répartra
Csak evezőm! eldobva juthatok.

* *Új költő* címmel a «Fővárosi Lapok» cikket ír Szabolcska Mihályról, kinek egyszerre négy költeményét közli, a többiek közt így szólván róla:

«A név, mely a költemények alatt áll, még ismeretlen. Időközben csak a «Vasárnapi Ujság» adott ki e névvel pár verset, a távol levő anyáról és az öreg Kálmán városáról. Továbbá a név nem is valami nagyon magyaros és hangzatos. De meg fogja szepíteni a hozzá szokás, még pedig annál inkább, mennél több szép költemény alatt fogják olvasni. Eszünkbe jut Lord Byron, ki egyszer azt mondta Grillparzernek: «borzasztó név ma még, de a világ kénytelen lesz hozzá szokni és szépek találni.» Mi nem jósoljuk, hogy fiatal költőnk e nagy német poéta magaslataira jut, de hogy igazi költőink sorába emelkedhetik, abban itt közölt költeményei után is reménykedünk.»

Beöthy Zsolt másnap szintén ír a fiatal költőről, a következők szerint:

«Rég vártuk az új lyrikust, ki a hangulatok finomságával tudjon szólni hozzánk s ennyiben modern legyen; de azért fölfogásának tiszta naivitásával, képletelének eleven ihletével, érzületének nemességével és kifejezésének egyszerű bájával igazi költő legyen. Szívének érzésében, képzelőtevének játékában, hangjának csengésében: *magyar költő*. Négy kis lírai költemény hatású teljesen elég, ha csak felébreszt bennünk a gondolatokat s ajkunkra csalja a családó szót: *talán!* Nem tudom, mint fog neki s általa nekünk is kedvezni sorsunk, további fejlődésében. Nem tudom, nem tudhatom még: 6-e a régen várt, vagy más valaki, a kit még nem ismerünk. S-k megszakadt költői pályá, sok megfoghatatlan ihletű költemény sejteti velünk, hogy a műzsa egy-egy csókja nem mindig eljegyzés; olykor csak széles játszó játék. Bárhogy legyen, az bizonyos, hogy lyrikus pár gyönyörű gazdagabb.

Szabolcska Mihálytól, ki Debreczenben végezvén középiskolát és a ref. hittani folyamat, tanulmányi folytatására az őszel Genfben ment, lapunk mai száma szintén közöl két költeményt és genfi levelet.

«Élet» című irodalmi, művészeti, társadalmi és közgazdasági folyóiratot indít meg Katona Lajos, kit vállalkozásában több fiatal író támogat, nem csak mint dolgozótársakat, hanem mint kiadókat. A havi folyóirat első füzeté január 20-án jelenik meg s egész évre 6 forintlandelhet meg.

Az utazók könyvtára című vállalatból (szerkeszti Borostyáni Nándor) ismét három füzet hagyta el a sajtót, a 7—9-ik, melyek Magyarország ismertetését tartalmazzák az utazók számára, leírásokban és képekben. Az egyik füzetben Dr. Sziklay János és a magyar alföldet, a másikban Bell F. A. Erdélyt, a harmadikban Sternberg Adolf és Sziklay János déli

Magyarországot (Budapesttől Orsováig és Belgrádig) írják le, főképp a vasuti vonalak mentét, mert e füzetek az utazók közönségnek szánva, melyet a helyi és történeti nevezetességekről igrékeknek tájékoztatni. A képek az Orell és Füssli-féle vállalatától valók és csinosak.

Váradi Antal «Iskarióth» szomorujátékának első kiadása elfogyván, a szerző új kiadást rendezett, melyhez először gyanánt Szigligeti Edének az «Iskarióth»-ról írt s annak idején az «Életképek»-ben megjelent hosszabb tanulmányát csatolja. A mű, mely díszes alakban jelenik meg febr. 1-én, könyv-árni úton nem lesz kapható. Egy példány ára 1 forint. Az aláírások s pénzoszosság a szerző címére (Király-utca 72) küldendők január 15-ikéig.

Politikai röpirat. Febronius álnév alatt «*Ultramontanizmus és nemzeti állam*» című politikai röpirat jelent meg Grill Károly könyvkereskedésében. Az elkeresztelési rendelet nyomán a kath. pápás és kormány közt támadt vizslá birta rá — írja — a szerző, hogy a pápi törekvések ellen a nemzeti állam eszméje mellett fogjon tollat, hogy figyelmeztessen, hogy a nemzeti szempontokat — így az iskolai ügyet is — ópságban kell tartani minden a vallás színe alatt támasztott törekvésekkel szemben. A fekete radikálizmus ép oly veszedelmes, mint a vörös radikálizmus. A szerző a függetlenségi párt magatartását meg helyesli, mert az szerinte az ultramontanok malmára vezeti a vizet. A kath. autonómiának nem barátja; a polgári házasságot buzgógn óhajta. Azt is kívánatosnak tartaná, ha a papoknak nem jutna hely a parlamentben, hanem híveik közt maradnának. A röpirat ára 80 kr.

Új vidéki lapok. Több új vidéki lap kezd meg most pályafutását. Debreczenben is új lap indult meg: a «*Debreczeni Hírlap*», melynek szerkesztője Gáspár Imre. Programja szerint minden oldalról független közönség lesz s vasárnap kivételével minden nap megjelenik és előfizetési ára fél-évre 5 forint, negyedévre 2 forint 50 krajczár. — Nagyváradon «*Magyar Szó*» címen Dr. Váradi Zsigmond szerkeszt pártion kívüli politikai napilapot. Előfizetési ára egész évre 10 forint. — Szegeden «*Vasárnap*» című szépirodalmi hetilap indul meg Hevessy Jenő hírlapíró szerkesztésében és saját kiadásában: előfizetési díja egy hónapra 35 kr. — *Kun-sági Hirdetés* címen Kisújszálláson kereskedelmi, ipari és földmívelési lap indult meg Jámhor Tivadar szerkesztés alatt. A lap hetenkint egyszer jelen meg s napi eseményekkel nem foglalkozik.

A nemzeti színházban az év végén tartott klasszikus estéken, melyeken görög stílű és görög tárgyú darabokat adtak elő, a közönséget a valódi görög szellem remeke ragadta meg. Szofoklész mellett Racine és Góthe görög utánzatai meglehetősen hidegen hagyták, a nagy görög tragikus «*Elektra*»-ját pedig ismételni kellett, s a második előadásakor a közönség már délelőtt ostromolta a pénztárt. A görög tragikai költészetnek legszebb remeke is az, vonzóbb az «*Oidipusz*» trilogia nagy tragikái erejénél. De Jászai Mari asszony művésze is mélyen megragadta a közönséget. Teljes diadalt aratva játszott Elektra szerepét, ki oly marczangoló fájdalommal siratja testvérre, Orestes, halálát. Mikor a halottnak hitt Orestes hamvait egy urnában hozzák előbe és elsi-ratja egy lázas lélek fájdalommal s mikor azon újong, hogy Orestes él, véres boszút fog állani Agamemnon gyilkosain, akkor a közönség a hatalmas ábrázolás ígérete alatt állott, s a művésznőt oly taps-riadallal fogadta, mely a ritkaságok közé tartozik. A kibívatnak vége sem akart lenni, a közönség fölállt, kendőt lobogtatott s oly ovációkkal ünnepelte a művésznő sikerét, hogy Jászai Mari bizonyynal mindig emlékezzni fog az elismerés és viharos jelenetere. «*Elektra*»-t most már többször adják még a színpadon, s hol most is kitűnt, hogy a valódi költészetből évezredek sem tudnak elporlasztani semmit.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 5-iki ülésén Hunfalvy Pál elnököl s két felolvasás volt napirenden.

Munkácsy Bernát bemutatta *Simonyi Zsigmond*-nak «A nyelvújítás és az idegenszerzés» című értekezését. Kifejté ebben, hogy a nyelvújításról való elvi vitának — ha tudna is valami újat produkálni, — ma már alig van célja, hanem csak az a teendő, hogy egyfelől a hibás kifejezéseket eldözzük, a melyek még nem gyökerestek meg egészen, másfelől foglalkozunk tüzetesebben a nyelvújításnak és újabb irodalmi nyelvünknek történetével. E célra az értekező egy Kazinczy-szótáron dolgozik, s e végből tett tanulmányai alapján egy Kazinczy idegenszerzési tárgyaló terjedelmes értekezést mutat be. Dr. Némethy Géza mint vendég olvasta föl azután «Cato bölcse mondásai» című munkáját. Metrikus fordítását adta benne a «Catonis disticha moralia» című tankölteménynek, mely csaknem a legújabb korig egész Európában a legelterjedtebb iskolai könyvek

egyike volt. Hosszabb bevezetésben világot vet a munka keletkezésére, iratásának idejére, végre ismertet a munka eddigi magyar fordításait.

Az erdélyi közművelődési egyesület nevében Horváth Gyula alelnök és Sándor József főtitkár tanácskozásként folytatott a földmívelési, kereskedelmi és pénzügyminiszterrel. Az egyesület legújabb akciói érdekében kérték az illető miniszterek támogatását.

Ezek közt különösen fontos az egyesület kezdeményezésére és pártfogása alatt megalakítandó «Erdélyi Kárpát-egyesület», melynek közgazdasági céljain kívül nemzetpolitikai célja is van. A miniszterek előzékenységgel fogadták az E. M. K. E. képviselőit. Gr. Bethlen András földmívelésügyi miniszter minden intézkedést megtett, hogy a Kun Károly gr. 221.000 forint alapítványából állandóan *algyógyi székhely földmívelési iskolát* még e hóban megnyissák. Baross Gábor kifejtette, miként szeretné az egyesületnek az egész országba kiterjedő működését az általa megindítandó *székhely-akadémia* felhatalmazni. Wekerle Sándor megígérte, hogy addig is, míg a *sorsjatek-kölcsönt* megkötik, tőle telhetőleg fogja pártolni az egyesületet. A miniszter a Kárpát-egyesület rendelkezésére bocsátja *borvölgyi* elhanyagolt szép hasasi fürdőt az ország legkeletibb vidékén, mely eddig a naszdói alap kezelése alatt volt. Sándor József főtitkár az erdélyi *Kárpát-egyesület* ügyében a fővárosi Kárpát osztályllyal fog még tanácskozni, mert ez új egyesületnek az ország központjában kell lennie.

MI UJSÁG?

A király a nagyváradi püspököknek. Ő felsége a mult évi szeptemberi hadgyakorlatok alatt Schlach Laörincz nagyváradi püspöknek volt szállva. Ennek emlékére ő felsége újv. napjára Schlach püspöknek megküldte művészileg is értékes olajfestésű arcképét, mely koronás keretbe van illesztve.

A német császár színházi reformjai. Vilmos császár rendelte folytán a berlini operaházban jövőben havonként kétszer meghívott vendégek számára fenn fogják tartani az első emeleti páholyokat; a vendégek az előadás után együtt fognak maradni a színház csarnokában. A császár is részt venni szándékozik ezeken az estélyeken.

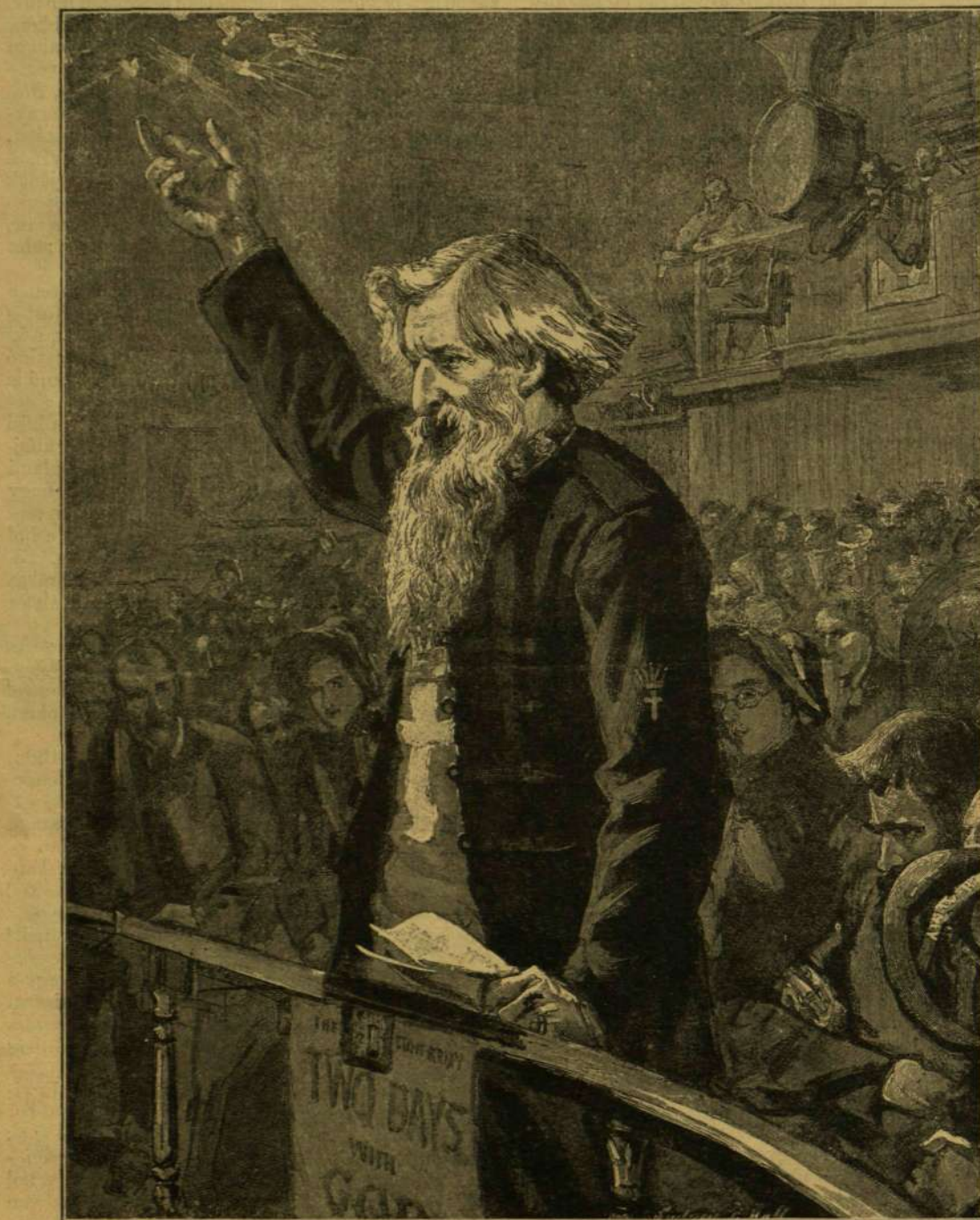
A vatikáni muzeumokban újv. óta belépti díjat szednek, mely átlagos számítás szerint évi egy millió lírával fogja gyarapítani a Vatikán jövedelmét. Egy római hír szerint e belépti díjak valószínűleg konfliktusra fognak alkalmat szolgáltatni. Az olasz államtanács elnöke ugyanis hivatalosan felszólította a királyi pécsetört, adjon jogi véleményt arról, hogy vajon a vatikánban van-e joga most egyszerre belépti díjakat szedni, holott emberemlékezet óta mindig ingyenes volt a belépés a muzeumokba. A «Fanfulla» értesülése szerint e belépti díjak ügyében interpelláció lesz az olasz képviselőházban.

A budapesti szabadságsszoborra beérkezett pályaművek bíráló bizottsága e hó 6-ikán megalakult. Elnöke Pulszky Ferencz lett, előadója pedig Keleti Gusztáv. Elhatározta a bizottság azt is, hogy a szobormintákat bemutatja a sajtónak és a közönségnek még a jury ítélete előtt, mert a pályázati föltételekbe az a különös intézkedés volt fölvéve, hogy a szobrokat csak a bírálat után mutatják be a nyilvánosság-nak. A zerge-utcai iskolában, hol a szoborminták most egymás hátán állnak, a bemutatásra nem alkalmas a helyiség s ezért vagy az akadémia termében, vagy a nemzeti muzeumban, vagy a műcsarnokban rendezik a minták kiállítását. Ha a műcsarnokra esik a választás, akkor a minták bemutatása csak februárban történhetik, mert addig a téli kiállítás foglalja el a termeket.

Arany János szobra. Strobl Alajos szobrásztanár már teljesen elkészült Arany szobrának mintázásával s a bizottság azt is vette a gipszmintát, melyet szétfűrészelve a mult héten szállítottak el a Turbain-féle ércöntődébe, a mely tudvalevőleg az aradi vértanúk szobrát is bronzba öntötte. E munkával a gyár majusra elkészül. A művész most a szoborra jövő két mellékalkatot, Toldit és Pirokát mintázza, melyekhez a nyáron tanulmányokat tett.

Eszküvő. A pozsonyi evang. magyar templomban decz. 30-án vezette oltárhoz dr. Prem József ismert író és főreáliskolai tanár veideinek Jaeger Sándor kisasszony, öz. Jaeger Sándor ezredesné, szül. mindszenti Neszter Mária úrnő leányát. Násznapgyok voltak a menyasszony részéről ennek nagybátyja, Josipovich Imre horvát miniszter, a vőlegény részéről gr. Esterházy István volt pozsony megyei főispán.

Régi magyar sir. Szegeden érdekes lelete bukkantak, mely valószínűleg még a pogány időkbeli származik. Ördög András egy halmot horlított el a feketeszéli szőlőjében s az alatt öt emberi csontvázat és két lócsontvázat talált. A csontok körül különféle ékszerek hevertek: ezüst fülbevalót, ezüst karperecz, egy arany gyűrű, gombok és ezüstből font mentezsinórok, a melyen alaku a magyar ruhák

BOOTH «TÁBORNOK» AZ «ÜDV HADSEREGE»KÉK GYÜLÉSÉN.

nem váltotta fel, de ezt az áldást évek nehéz próbáival kellett kiérdemelnem!

En az anyátook daczára is nőül vettem azt, a kit szerettem.

S midőn ismét visszatértem Pestre, nagy megütközésemre ott találtam lapunk legutolsó számában a Vörösmartyhoz írt költeményt. Erre írtam ama végeztet tiltakozást.

Most már, negyvenkét év múlva, hideg vérral tekintve vissza a történetekre, nyugodtan mondhatom ki, hogy *ebben hibáztam*. De hibáztott *Petőfi* is.

Petőfi hibáztott abban, hogy jó barátjának szíviszonyába, családi ügyeibe beleavatkozott. — De én is hibáztam, a midőn a helyett, hogy «*ezért*» a *sérelemért*, mint férfi férfi ellen léptem volna vele szemben, mint szerkesztő bántottam meg a szerkesztőtársat a *költemény*ért.

Egy kárdecska, mit jó barát adott, beheged; kibeküünk, ismét jó barátok leszünk; de a seb, mit a toll hegyével ejtettünk egymáson, nem gyógyul be soha.

(Salvation Army) nevezi s mely, kevés gondot fordítva a dogmákra, katonai szervezettel akar harcolni a bűnös világ ellen, hogy a «megváltás munkáját előkészítse». Ez a felekezet Londonban s más nagyobb angol városokban gyakran rendez nyilvános tüntetéseket, körmeneteket, szertartásokat gyakran teljesíti szabad ég alatt, laikusok szemelattára s mindenekfelett nagy feltűnést keltenek azon «*hadjáratai*», melyeket a koresmák ellen intéz, a midőn is több száz főnyi — leginkább nőkből álló — rajongó csoport állja el órák hosszúság a koresmák ajtaját zászlókkal kezökben, imádkozva, himnuszokat énekelve s vallásos beszédeket hallgatva, úgy, hogy a koresmákba senki nem mehet s onnan ki nem jöhet, hogy pellengérré ne legyen állítva.

Az «*üdv hadserege*»-nek alapítója és vezére *Booth*, kit a rajongó felekezet katonai szervezeteinek megfelelően «*tábornok*»-nak neveznek,

TARTALOM: Naptári rész, Szerk. Tóth Mik. S. J. tanár. — Kamatszámítás. — Bélyegkér-
ről. — A jó gazdasádkodások hármask próbjára. — Elágazó árpa (1 ábrával). — Tejszállók
figyelmébe. — Egy új bűbész betegsége (2 ábrával). — A vetőmag tisztasága. — Hogyan szok-
tassuk le a rugósáró rugóinkat (1 ábrával). — Egynemű mesterséges takarmány hamisí-
tása. — A gyümölcs leaszódása, csomogolása és az szállítás (14 ábrával). — Mily körülmények
között — vetendő? — egy ugyanazon növény többször egymásután. — A szőlő trágyázása. —
Oleó és észelvények gyökérből (2 ábrával). — Vedhetők-e betegségek ellen állatainkat
gyógyszerekkel? — Méz-sűrít. — Önmagukat szopó és magukat fejni nem engedő tehének
(2 ábrával). — Hogyan, miként vedjük teheneket a fagy ellen. — Szer szopós és rugott
tehenek hasmenése ellen. — A házikert kerítése mellett levő téz legelőszőlők kihaszná-
sága (7 ábrával). — Néhány szó a zöldségtermény-félék etetéséről. — A csikó-neveléséről. —
Szer tesztetésegek. I. A sertések hímje. II. A sertések boroska-kegya (3 ábrával). III. A ser-
tesek trichinosisa (fonálóc-kegya) (3 ábrával). — A repce termesztéséről. — A repa-vetésről.
Or-kegyák alkalmazása szilaj bikáknál (2 ábrával). — Melegágyak készítése és azok
kezelése. — Állattenyésztés és állattápálás. — A Bennisgen-féle iszapoló készlet (1 ábrá-
val). — Korai őzi baracktermelés. — Egyszerű asztarkó (1 ábrával). — Az aszfalt sze-
repe a gazdaságban és háztartásban. — Vegetáció és nedvesség. — Havi teendők emlékezté-
reje. — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárokról jegyzék. — Hirdetések.

BIENIUS, BÉCS, I., SINGERSTR. 11.

Kérem a czimre ügyelni!

A birodalom legnagyobbszériú díszítménytelepe.

Uj Füzértáncz (Cotillon) rendjelek éreztől, csillagok és kereszt-
tek, a valódi briliánthoz hasonló, pompás ragyogással; díjak
3 krajczártól föl. **Eredeti füzértáncz-meglepetés** hóesés.
Egyetlen (nem papírrabakból álló); kisebb helyiségeknek
50 kr. egész 2 frt, nagyobbaké 5 frt; szatálna szines
effect-lángok, füzértáncz-figurák megvilágítására, díjak 10 kr.-tól
föl. **Legújabb hatásos díszítések** táncstermek számára, tréfás
és Alarcos alakok, több mint 1 méter magasságban, díjak frt 2.50.
Füzértáncz-torok, 75 kr., 1 frt 20 kr. s fölfebb. **Alarcos**
jelmezek papírból, vászon-varrásokkal, urak és hölgyeknek,
frt 1.50. **Szövet-jelmezek** frt 4.30 és föl. **Alarcosok**, díja
6 kr., és föl. **Eredeti tréfás fővegek**, díja 5 kr. és fölfebb.
Alarcos füzértáncz-horáták művirágokból, díjak 4 és 10 kr.,
s föl. **Pukkanó csukorkák**, szép kiállítás, tréfás főveget tartal-
mazva, díjak 4 kr. s föl. **Gyapjú-parókák** frt 1.25-től, szálkál
10 kr.-tól föl. **Báti díszítmények** elismert legizlésebb kiállítás.

Arjegyzekek ingyen.

NB. Kérem figyelembe venni, hogy nem bírok sehol főkökal.

Ébresztő-óra
anker-szerkezettel és éjjeli
világító számlappal. Magassága
18 centiméter, nikelozott dírtokkal.
MAYER EMIL
óragyári raktára,
Bécs, I., Bauernmarkt 12. szám.
Gyári árlap minden fali-
és seboráról ingyen.

Különös figyelemre méltó!

Dr. FORTI WUNDPLASTER A hírneves Dr. Forti-féle
sebtapasz
mely rendkívüli gyógyereje, el-
ozlató, érlelő s fájdalomt cill-
lító hatása által leggyorsabb,
leghatósabb és egyszerűsített
gyógyászati eszközök közül
különösen hajokban. Egy csom-
ag ára 50 kr. nagyobb csom-
ag 1 frt. használati utasi-
tással együtt postán küldre 20 krral több.

Központi küldeményes raktár Budapestben:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál
király-utca 12. sz.
Bécsben: Pleban Xav. Ferenc a régi cs. k. tabori gyógyszerárban,
Léventer 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerárban, Freung 7. sz., Scharrer
Károly gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R.,
Brünnstrasse 5. sz., Raabe Bruno J. Bäckertstrasse Drogistákban.
Prágában: Fürst József gyógyszerárban, Porc 1071. Gracóban:
Nedwed A. gyógyszer. a Mürten. Budapest: Fáykiss József gyógyt., a
nagy Kristóf-hoz. Ios N. gyógyszerárban, V. kor. Nador-utca 3. sz.
Buda E. gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 9. sz., Fülch F. gyógyszer.
Dorothy-utca 9. sz. Urbán J. király-utca 93. sz. Krieger György
Kálmán-ter. Barna Zsigmond márkók utca 2; továbbá Thalimayer és
Seitz, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utódainál, nagy korona-utca 32.
Nándor Nándor, háttér-utca 7. sz. Drogisták. Telkes J. adyari
gyógyszere a várban. Vlassek E. gyógyszerésznél a Krisztinavárosban,
Janostér. Dr. Szabó B. gyógyszerész Víziváros, fő-utca. Moldoványi J.
gyógyszerésznél, Víziváros, fő-utca. Eisendorfer G. gyógyszer. Tabánban
Ráczvárosi Pál-utca és Dévay Szilárd J. gyógyszerárban, Krisztinavá-
ros, Karácsony-utca sarkán. Acson: Kratochvíl József. Aradon:
Rozsnyai M. és Schaffer A. gyógyszer. Balaton-Füred: Orbán J.
Balassa-Gyarmaton: Csernyey Gy. és Harepky K. B. Csabán:
Bereghy B. Berettyó-Ujfalva: Tamasz Gáza. Debreczenben: dr.
Rothschnek V. E. Tamasz K. Gölt N. Örvényi O. Mihalovits István
és Murakósy K. Duna-Földvár: Nádhera P. Egerben: Köllner
Lőrincz gyógyszer. Eperjesen: Krivos Gy. Korn V. és Makovicsky J.
Eszekújvárott: Conleger J. Eszéken: Dienes J. G. és David Gy.
gyógyszerárban. Gyöngyösön: Moris N. és Baruch J. Győrött: Lip-
pöczy M. s Stirling K. H. Hadházon: Farkas O. Hunton: Keres-
tes J. és Schmidt K. Jászberényben: Merki J. Kalocsán: Horváth
K. Kaposvárott: Cholner V. és Babochay K. Karcagban: Báthory B.
Kassa: Hegy G. és Wandraschek K. Kőrös: K. Kármán J. G. G. G.
Kisvárda: Korányi J. Székely Alf. gyógyszer. és Kovács S. Nagy-Kál-
lón: Hvezda K. Pakson: Malatinszky S. Pécsen: Sipőcz J. Po-
sonyban: Erdy István. Putnok: Fekete N. Rimaszombat:
Hamallár K. Rozsnyón: Pösch J. gyógyszer. Győrött és Hirsch J. N.
S. A. Ujhelyen: Zimsky J. Sopronban: Graner J. Sümegben:
Stamborsky L. Szathmáron: Bessen J., Dr. Lengyel M. és Literaty
E. Szarvason: Barta E. Szigedben: Kovács A. utoda Keresztes S.
Barcsy K. és Bokor A. Sz. Fehérvárott: Diebala Gy. és Kovács M.
Sáskányon: Szabó J. Szentesen: Varday L. és Podránsky L.
Szolnokon: Kecskény F. Szombathelyen: Rudolf A. Tarpán:
Monó I. Temesvárott: Jahnér C. M. belváros: Jahnér R. gyárkál-
város. Tescón: Ágoston Gy. T. Ujlakon: Rojko G. Tokajban:
Gáspár B. Tolnáron: Gömbös L. Tormajlán: Ursiny Zs. Ungvá-
rott: Bene L. Lám S. Hoffmann B. Krausz A. Speck J. és Lukovics M.
Vasdon: Frischmann F. Varnán: Gál S. Veszprémben: Feren-
cy K. és Sall Horváth P. Villányon: Csató Gy. Gyula. Zilahon:
Unger G. és Fajla J. Erdélyben: Kálmán J. Kálmán J. Kálmán N.
Deáson: Róth P. Fogarason: Gleim R. Kolosvárt: Valentini A.
Gundhardt A. Wolf J. és Dr. Ember Bogdán. Kézdi-Vásárhelyen:
Kovács F. M. Váshelyen: Bucher M. M. Szebenben: Molnár J. C.
Szeged: Szeged: Bétes B. Ötve P. és Barabás F. Szécs-
városan: Grafius J. Vajda-Hunyadon: Dr. Juchó F.
Ezen kitűnő hatás, nem elege ajánlható gyógytapsz készí-
tője FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Badapest, I. k., Nándor-utca 3.

3. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, JANUÁR 18.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / fél évre ... 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre ... 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre ... 3 •

Külföldi előzetesekhez a postallag
meghatározott viteldj is csatolandó

MUNKÁLATOK AZ ALDUNAI SZORULA- TOKNÁL ÉS A VASKAPUNÁL.

Tájképi szempontból nem egyszer foglalkoz-
tunk már e lapok hasábjain azzal a vadre-
gényes, gyönyörű vidékkel, melyet az or-
szágot egész szélességében keresztül szelő feje-
delmi Duna ott, a hol hazánkat elhagyja, az
általa keresztül tört hegyekkel, meredek szikla-
falak közé zárt szorulataival és zuhataigaival s
alól, már túl a magyar határon, a Vaskapunak
nevezett sziklamederrel és sellőivel mutat.

Ezuttal nem kívánunk kiterjeszkedni e vidék
tájképi szépségeire, hanem tisztán gyakorlati

szempontból tekintjük a Dunának ezt a szaka-
szát, úgy, a mint azt a műszaki tudomány is nézi,
mely a táj festői bája iránti minden tisztelet
mellett sem habozik kimondani, hogy a Duna,
a nyugat és kelet forgalmát közvetíteni hivatott
e leghatalmasabb vízi út, oly természeti akadá-
lyokkal van e helyen tele, melyeket továbbra is
megtűrni merénylet volna nem csak Magyar-
ország s a dunamelléki többi államok, hanem
egész Európa közlekedési érdekei ellen.

Különösen pedig akkor, midőn már annyi
milliót fordítottunk arra, hogy a Dunát egész
mentében megszabadítsuk minden hajózási aka-
dálytól, mikor már szabályoztuk a főváros körül,

mikor Dévény és Duna-Radvány között, a Csalló-
köz mentén, továbbá Győr mellett s Gönyőnél
az óriási szabályozási munkálatok már-már
befejezésükhöz közelítenek: az ezekre fordí-
tott áldozatok részben mind meddők maradná-
nak, ha az Al-Dunán és a Vaskapunál meghagy-
nók az akadályokat, melyek miatt itt a hajó-
zásnak az év igen nagy részében egészen szü-
nelni kell s máskor is csak csekély járatú hajókra
való költséges és nagy idővesztésbe kerülő átra-
kodás mellett tartható fenn.

És nem szabad elfelednünk, hogy Ausztriá-
ban, hogy Németországban már esztendőök óta
hatalmas mozgalom dolgozik azon, hogy a Duna

A nagy krach!!!

New-York és London, az európai szárazföldet sem nem
hagyták érintetlenül, s egy nagy esztendő-gyár kénytelen volt egész
készletét, a munkeső csekély kárpótása mellett, elajándékozni.
En vagyok fölhatalmazva e megbízás keresztvitelével.
**Ajándékozom tehát mindenkinek, akár gardag, akár sze-
gény, csupán 6 forint 60 kr. kárpótása mellett, a következő
tárgyakat, és pedig:**

- 6 db legfin. asztali kést, valódi angol pengével,
- 6 db amerikai patent-ézüst villát, egy darabból,
- 6 db amerikai patent-ézüst evőkanalat, egy daraból,
- 12 db amerikai patent-ézüst kávékanalat, egy daraból,
- 1 db amerikai patent-ézüst mártás-szedőt, egy daraból,
- 1 db amerikai patent-ézüst tejszedőt, egy daraból,
- 6 db angol Victoria-ékszert, egy daraból,
- 2 db hatásos asztali gyertyatartót,
- 1 db téaszűrőt,
- 1 db legfin. csukorkhintőt,
- 42 db összesen.

Valamennyi fenn elősorolt tárgy előbb 40 frt volt, s most azok
6 frt 60 kr. csekély áron kaphatók. Az amerikai patent-ézüst
egész minőségében fehér fém, mely ézüst-színét 25 évig megtartja,
s erről kezesessé nyújtatik. Legjobb bizonyíték arra, hogy a hirdetés
nem alapul szedélésen, az hogy ezennek nyilvános kötelezem
magamat, mindenkinek, a kinek az ár nem tetszik, az őszegget
minden kifogás nélkül visszaküldeni.
Szállítást csupán posta-utánvét vagy az őszegget előzetes be-
küldése mellett, eszközöl.

Perlberg P. ügynöksége
az egyesült amerikai patent-ézüstár-gyárak részére,
Bécs, II., Rembrandtstr. 33.
Különösen ajánlható a hozzá való tisztító por.
1 doboz, használati utasítással együtt, 15 kr.

Sternberg Armin
Hangszer-Ipar
Budapest, kerepesi-út 36.

„Nincs többé fejfájás“
D. GÖTZ
MIGRAINE-PORA
huszonöt év óta egyoldalt, idege, rheuma-
szerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen
a legjobb sikerrel használtott, mit több
ezzerre menő közönség-nyilvánítás bizonyít.
Utolsó időben a
MADRIDI UDVAR
teljesen eredményesen használta. 1 doboz ára
használati utasítással 2 frt, 1 kis próba-doboz
használati utasítással 1 frt. Eredetiben kap-
ható csúnya egyedül Fáykiss József, „nagy
Kristóf“-hoz címzett gyógyszerárban,
továbbá Török Józsefnél, király-u. 12, Thal-
mayer és Seitz és Kochmeister F. urnakál.

Gyógyszertár PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.
„az arany bir. almához“

Vértisztító labdacso, rég ismert, könnyen
oldó házi szesz, enyhebb egyetemes neve
alatt; ez utóbbit teljes joggal megírni, mivel
csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e
labdacsok csodás hatásukat fényesen bebizonyították.
Évtizedek óta ezen labdacsok általánosan igen el van-
nak terjedve, számtalan orvos rendeli azokat, s alig
akad család, melyben e kitűnő háziszerből ne volna
egy kis készlet.

Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacsokat“ kérni,
s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban
látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomásban.

Fagy-balszam, PSERHOFER J.-től 1 tégely
40 kr., bérn. megküldéssel 65 kr.

Keskeny utifü-nedv, hurut, rekedtség, görs-
kőhögés stb. ellen. 1 pa-
lacsek 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.

Por lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr., bérn.
megküld. mellett 75 kr.

Golyva-balszam, 1 üvege 40 kr., bérmentes
megküldéssel 65 kr.

Élet-esszencia (prágai cseppek), meg-
lőtt gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 kr.

Angol csoda-balszam, 1 üveggel 50 kr., egy
kis üveggel 12 kr.

Fiaker-por, köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr.,
bérmentes megküldéssel 50 krajczár.

Tannochinin-hajkenőcs, PSERHOFER
J.-től; a legjobb
hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek,
dagadtatok stb. ellen jóval
bizonyított háziszer. Egy tégely 50 krajczár, bérmentes
megküldéssel 75 krajczár.

Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-tól.
Kitűnő háziszer meg-
zavart emésztés minden következményei ellen. Egy
csomag ára 1 forint. 4304

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyászati
különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő cikket kívánatra pontosan s legúj-
nyosabban beszerezetik. Postai küldemények az őszeg beküldése mellett, nagyobb megrendelések
utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltenek. A pénz előleges beküldése mellett (legzedszerül-
ben postautalványval), a viteldj sokkal kevesebbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél.
A fönnebbi különlegességek kaphatók Budapestben is, Török József gyógyszerárban, király-utca 12. szám alatt.

Kitüntetve számos mezőgazdasági kiállításon.
Elismerések jockey-clubbaktól.

KWIZDA
cs és k. szabad. Prostitutiósfüjdia
(mosóvíz lovaknak)
1 palackkal 1 frt 40 kr.

KWIZDA
kornenburgi marhatáp-pora
lovak, szarvasmarhák és juhoknak
1 doboz 70 kr. 1 doboz 35 kr.

Kwizda erő-tápláléka lovak és szarvasmarhák-
nak. — Ládikában 6 frt és 3 frt, s dobozokban
4 30 kr.

Kwizda lopata-vaselinje (pata-fentartó szer). —
Egy szelencével 1 frt 25 kr.

Kwizda pata-ragasza (mesterséges pataszár). —
1 rúd 80 kr.

Kwizda serlészpora, a hizás előmozdítására s a
lefogyott állatok fölsegítésére.
Nagy doboz frt 1.26, kicsiny 63 kr.

Kwizda mosószappanja házi állatok számára. —
Egy darab 40 kr., kis szelence 80 kr., nagy sze-
lence 1 frt 60 kr.

Kwizda nyeregzsappanja, a nyereg és borszer-
szám tisztítása, fénysítése és föntartására.
Egy szelence 1 frt.

Az utánzósktól való védekezés szempontjából
ügyeljünk a fönnebbi védjegyre.

Kwizda Ferencz János, ker. gyógyszerész
Kornenburgban, Bécs mellett,
a cs. és kir. osztrák és a kir. román udvar szállítója,
állatgyógyszerekre nézve.

Főletét a Magyar királyság számára Budapest
Török József gyógyszerárban.
Nagyban és kicsinyben kapható a gyógyszerárak-
ban és drogistáknál.

A miniszterek és kíséretük a szabályozási vállalatok munkás-telepénél. — Klösz György pillanatnyi fényképe után.

A VASKAPU SZABÁLYOZÁSI MUNKÁINAK MEGKEZDÉSE.